

Troms fylkeskommune
Romssa fylkkasuohkan
Tromssan fylkinkomuuni

Bevarings- og utviklingsplan for privatarkiv i Troms og på Svalbard 2024 – 2030

Troms fylkeskommune / Romssa fylkkagielda

Strandvegen 13

9007 Tromsø

Forsidebilde: Sonja Siltala/TFFK

Samisk versjon: sara e-book

Layout: To Typer AS - www.totyper.no

Innhold

1. Innledning	5
1.1. Mål for planen.....	5
1.2. Bakgrunn for planprosjektet.....	6
1.3. Organisering og samarbeidspartnere.....	6
2. Bevaringsplan	8
2.1. Privatarkiv i det nasjonale og regionale arkivlandskapet.....	8
2.2. Metodikk.....	8
2.3. Sammendrag fra bestandsanalysen.....	9
2.4. Kort om samfunnsbeskrivelsen (samfunnsanalysen).....	12
2.5. Innsamling og bevaring av personarkiver.....	13
2.6. Forslag til samfunnsområder og arkivskapere som bør bevares.....	14
Arktisk land- og skogbruk.....	14
Fiske, fiskeindustri og havbruk.....	16
Reindrift.....	17
Bergindustri.....	17
Skipsverft og verkstedindustri.....	18
Metall-, mineral-, elektroteknisk-, bygge- og plastindustri.....	18
Kraftforsyning, vann og avløp og renovasjon.....	19
Bygg og anlegg.....	19
Transport og lagring.....	19
Grafisk industri, media og kommunikasjon.....	20
Varehandel og privattjenesteyting med tilhørende salg av produkter.....	20
Reiseliv og turisme, overnattings- og serveringsvirksomhet.....	21
Finansiering, forsikring, eiendom, bolig og lokalmiljø.....	21
Utdanning, forskning og IT-teknologi.....	21
Helse og sosial.....	22
Kunst og kultur.....	22
Festivaler, arrangementer og ad hoc. organisasjoner.....	22
Idrett/sport, rekreasjon og friluft.....	23
Kvinner og kvinnebevegelse.....	24
Barne- og ungdomsorganisasjoner.....	24
Natur- og miljøvern.....	24
Politiske partier og organisasjoner.....	24
Arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, samt yrkes-, bransje- og fagforeninger.....	25
Samer som urfolk.....	25

Kvener/norsksfinner og andre nasjonale minoriteter.....	26
Innvandrere og multikulturelle grupper.....	26
Organisasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne.....	26
Skeive.....	27
Private virksomheter og institusjoner som har utført tjenester for det offentlige.....	27
Underdokumenterte grupper og personarkiv som dokumenterer det daglige livet.....	27
Legater og fremme av frivillighet og solidaritet, internasjonale organisasjoner	28
Underdokumenterte kommuner i depot.....	28
Samfunnsområder og aktører på Svalbard.....	28
Digitalt skapte privatarkiv	29
3. Samhandling, nettverk og koordinering.....	30
3.1. Institusjonenes arbeid med privatarkiv per 2023.....	30
3.2. Nettverk for privatarkiv i Troms og på Svalbard	40
3.3. Privatarkivtjeneste i Troms	40
4. Digitalt skapte privatarkiv.....	42
5. Analoge og digitale medier	43
6. Magasiner	44
7. Kompetanse og kompetansebehov.....	45
8. Personressurser	46
9. HMS og fysiske arbeidsforhold i arkivarbeid.....	47
10. Utfordringer og strategiske fokusområder med tiltak.....	48
10.1. Utfordringene i privatarkivarbeidet.....	48
10.2. Utviklingsplan for strategiske fokusområder i 2024 – 2030.....	50
11. Henvisninger.....	53
12. Vedlegg	54

1. Innledning

1.1. Mål for planen

Et arkivfaglig fylkesnettverk er i ferd med å bygges opp i Troms og på Svalbard og det jobbes for tiden med etablering av en fylkeskommunal tjeneste for privatarkiv i regionen. I tillegg er den overordnede bevarings- og utviklingsplanen nå utarbeidet og klar til bruk.

En bevaringsplan defineres som en oversikt over de arkivene depotinstitusjonene tar sikte på å bevare ([Riksarkivarens retningslinjer for arbeidet med privatarkiver](#)). Privatarkiver er arkiver fra private aktører, slik som organisasjoner, bedrifter, private institusjoner og enkeltpersoner. Som privatarkiv definerer Riksarkivarens retningslinjer dokumenter og registre på papir, elektronisk materiale, arkivsystemer, samt kart, tegninger, foto, film lydbånd med mer. Arkiv etter offentlige virksomheter (kommuner,

fylker og staten) hører ikke til planens arbeidsområde.

Målet for denne bevarings- og utviklingsplanen er å fremme forslag om hvilke samfunnsområder og private arkivskapere som bør prioriteres i innsamling og bevaring slik at man sikrer en mest mulig helhetlig samfunnsdokumentasjon fra Troms og Svalbard. Helhetlig samfunnsdokumentasjon er omtalt i flere politiske styringsdokumenter i Norge, senest i de fire samfunnsmålene i Arkivverkets [«Nasjonal strategi for privatarkivarbeidet 2019 – 2023»](#). Disse samfunnsmålene har også påvirket dette planarbeidet (se også [NOU: 2019: 9. Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver](#) og [Meld. St. 7 \(2012-2013\). Arkiv.](#))

Forsvarlig arkivbevaring i tråd med Riksarkivarens retningslinjer for privatarkiv er

Privatarkivaktører i Troms og på Svalbard. Bak fra venstre arkivsjef Hilde Bjørnå fra Arkiv Troms, arkivar Grete Gunn Bergstrøm fra Samisk arkiv, museumsrådgiver Siv A.R. Henriksen fra Troms fylkeskommune, direktør Kaisa Maliniemi fra Nord-Troms museum, rådgiver Anna F. Broks Haugen fra Tromsø bibliotek og byarkiv, biblioteksjef Ingvild Johansen fra Ibestad bibliotek, arkivar Haakon Unhammer Kvaale fra Svalbard museum, biblioteksjef Birgit Larsen fra Troms fylkeskommune, direktør Marianne A. Olsen fra Perspektivet Museum, konservator Siv Garles Sjøland fra Midt-Troms museum, prosjektleder Helena Maliniemi fra Troms fylkeskommune og overingeniør Ingar Olsborg Figenschau fra Universitetsmuseum.

Foto: Ane Rønning / Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark og Nord-Troms.

avhengig av både faglig kompetanse, tilfredsstillende oppbevaringsforhold, og at det bevarte, innsamlede privatarkivtilfanget er gjort tilgjengelig for alle brukere. Et godt eksempel på hvor viktig er det å finne frem den relevante dokumentasjonen og informasjonen i arkivene er den nylig publiserte rapporten til [Sannhets- og forsoningskommisjonen om same, kvener/norskfinner og skogsfinner i juni 2023](#). I dette arbeidet var det nødvendig å finne fram arkivmateriale om same og kvener/norskfinner, samt erfaringer og historier til personene i disse gruppene. Dette var vanskelig. Vi håper at denne planen bidra til at flere privatarkiv blir tilgjengeliggjort slik at disse kan brukes til kilde til kunnskap.

Svalbard er tatt med i planen selv om Arkivverket har et særlig ansvar for innhenting og bevaring av privatarkiv og dokumentasjon fra Arktis og Nordområdene ([Arkivverkets bevaringsplan for privatarkiv 2020](#)). Svalbard museum er en viktig aktør i det regionale samarbeidet og har vært med på planprosessen som en viktig ressurs. Samme gjelder Arkivverket gjennom Statsarkivet i Tromsø og Samisk arkiv som er nasjonale aktører, men er også viktige regionale samarbeidspartnere. Statsarkivet i Tromsø vil fortsette å ta imot dokumentasjon fra Arktis og Nordområdene, men også tilvekster og nye arkiv fra arbeiderbevegelsen regionalt. Samisk arkiv har det nasjonale ansvaret for å ivareta samisk dokumentasjon. Samisk kultur og samfunnsliv i Troms er berørt i planen selv om Arkivverket gjennom Samisk arkiv utarbeider en egen bevaringsplan for dokumentasjon fra samiske samfunn. Denne bevaringsplanen sees i sammenheng med den samiske bevaringsplanen.

Det fremtidige samarbeidet mellom alle regionale bevaringsinstitusjonene i Troms og på Svalbard kan styrke den enkeltes institusjons arbeid. Når arbeidet med alle bevaringsinstitusjonene i regionen sees i sammenheng, utnyttes også de knappe

ressursene på en mer bære- og slagkraftig måte. På sikt kommer dette også brukerne til gode.

1.2. Bakgrunn for planprosjektet

Arbeidet med bevaringsplanen ble satt i gang i 2020 på initiativ fra museene i Troms. Nord-Troms museum fikk tildelt 400 000 kr fra Arkivverkets utviklingsmidler til pilotprosjekt «Privatarkiv i museer i Troms». I løpet av piloten ble det utført kartlegging av privatarkivbestand og bestandsanalyse. Det ble også opprettet nettverk for privatarkiv i Troms.

I 2021 overtok Troms fylkesbibliotek planprosjektet og fikk Arkivverkets utviklingsmidler til et toårig utviklingstiltak «Bevarings- og samhandlingsplan for privatarkiv i Troms og på Svalbard» for å fortsette med arbeidet. Bevaringsplanarbeidet foregikk i 2022. Da ble det gjennomført en samfunnsanalyse (samfunnsbeskrivelse). Magasinforholdene, kompetansebehov og personressurser i institusjoner ble kartlagt. Arbeidet med samhandlingsplandelen ble startet i 2023. Med bakgrunn i de utfordringene som kom frem i arbeidet med arbeidsdeling, avklaring av roller og innsamlingsområder ble det bestemt at dette arbeidet utsettes til et senere tidspunkt.

1.3. Organisering og samarbeidspartnere

Troms og Finnmark fylkeskommune ved Troms fylkesbibliotek har vært prosjekteier.

Følgende institusjoner har vært med på prosjektet og dannet prosjektgruppe:

- Arkiv Troms
- Arkivverket ved Statsarkivet i Tromsø og Samisk arkiv
- Ibestad bibliotek
- Midt-Troms museum
- Nord-Troms museum

Kartet viser bevaringsinstitusjonene i Troms og på Svalbard. Samisk arkiv mangler i kartet.

- Perspektivet Museum
- Svalbard museum
- Sør-Troms Museum
- Troms og Finnmark fylkeskommune
- Tromsø bibliotek og byarkiv
- UiT Norges arktiske universitet ved Polarmuseet, Tromsø museum og Universitetsbiblioteket
- Várdobáiki museum

Samarbeidspartene utgjorde arbeidsgruppen i prosjektet. Denne har hatt fem Teams-møter og fem fysiske møter / workshoper, samt ellers hatt en regelmessig dialog via e-post og telefon.

2. Bevaringsplan

2.1. Privatarkiv i det nasjonale og regionale arkivlandskapet

Privatarkiv er arkiver som er skapt av privat sektor som bedrifter, organisasjoner, institusjoner og private personer. Disse, i motsetning til offentlige arkiver som er skapt av kommunale, fylkeskommunale og statlige virksomheter, er ikke omfattet av dagens arkivlov. Arkivloven gir ikke private aktører noen plikt til å holde eller avlevere arkiv. Siden det er opp til hver enkelt privatakter om de vil ta vare på arkivet sitt går store mengder bevaringsverdig samfunnsdokumentasjon tapt, mens arkiver fra offentlig sektor blir bevart systematisk. På grunn av dette utgjør privatarkiv kun liten avdel av alt arkivmaterialet som er bevart i Norge.

Denne situasjonen bidrar ikke til helhetlig samfunnsdokumentasjon. Privatarkiver dokumenterer enkeltpersoners rettigheter og er viktige kilder til forskning og kunnskap om samfunnet. De utfyller offentlige arkiver siden de dokumenterer samfunnet fra andre ståsteder enn offentlige arkiver.

Det mangler også en overordnet nasjonal arkivstrategi som inkluderer en samlet satsing på privatarkiv. Gjeldende arkivlov har regler om Arkivverkets oppgaver med å bevare privatarkiv (Arkivloven kapittel 3). Riksarkivaren har nasjonalt ansvar for privatarkivfeltet, og er den største bevaringsinstitusjonen for privatarkiv i Norge. Riksarkivaren har også oppgaven å holde oversyn over verneverdige arkiver og føre register. I tillegg finnes det noen bevaringsinstitusjoner som har klart definerte nasjonale ansvarsområder.

Når det gjelder privatarkiv i regioner mangler det et lovfestet ansvar for det regio-

nale arbeidet. Privatarkiv er alles og ingens ansvar. De fylkeskoordinerende institusjonene i hvert fylke og nettverket av regionale bevaringsinstitusjoner har ansvaret for det regionale bevaringsarbeidet. Arkivene bevares og oppbevares gjennom helt eller delvis offentlig finansierte arkivinstitusjoner, bibliotekene og museene. Etter den gjeldende arkivloven gir Riksarkivaren retningslinjer for arbeidet med privatarkiv som gjelder offentlige organ som arbeider med privatarkiv så vel som private institusjoner som får offentlig støtte for arbeidet.

2.2. Metodikk

Som grunnlag for bevaringsplandelen er det benyttet felles metodikk som er utviklet av Arkivverket. Metodikken er et ledd i prosjektet SAMDOK (samla samfunnsdokumentasjon). Gjennom denne metodikken var det mulig å finne de konkrete samfunnsaktørene og arkivskaperne i bevaringsplanen.

Metodikken har utgangspunkt i en arkivkartlegging og den består av tre deler:

1. **En bestandsanalyse** som viste hva som er bevart. Analysen viste hvordan bestanden fordeler seg på geografi, tidsperiode, nærings- og organisasjonstype, institusjoner og personer som finnes i de bevarte arkivene. Det var også et mål å trekke frem arkiver som speiler mangfoldet i samfunnet.
2. **En samfunnsanalyse** som pekte på viktige samfunnsaktører/arkivskapere det er viktig å ta vare på. I analysen baserte dette seg på historiske riss hvor lokalkunnskap om de sentrale og viktige nærings- og organisasjonsaktø-

rene i Troms og Svalbard fra 1946 frem til dag ble hentet frem.

3. **Disse to analysene ble sett i forhold til hverandre** og ble sammenlignet med dekningsgraden. Altså i hvilken grad de utpekte samfunnsaktørene og arkivskapere er dokumentert i de bevarte privatarkivene. Dette ga grunnlaget for utvikling av bevaringsplan for konkrete arkivskapere.

Samfunnsområdene og arkivskapere for bevaringsplan ble identifisert og valgt ut i en workshop. Gruppene var sammensatt av prosjektgruppen.

2.3. Sammendrag fra bestandsanalysen

Kartlegging og bestandsanalyse foregikk i 2020-2021. Kartleggingen viste at det er totalt 1590 privatarkiv bevart i de 14 ulike bevaringsinstitusjonene. Dette utgjør til sammen 3410 hyllemeter med papirarkiver. Bestandsbeskrivelsen kan leses i sin helhet i vedlegg 1.

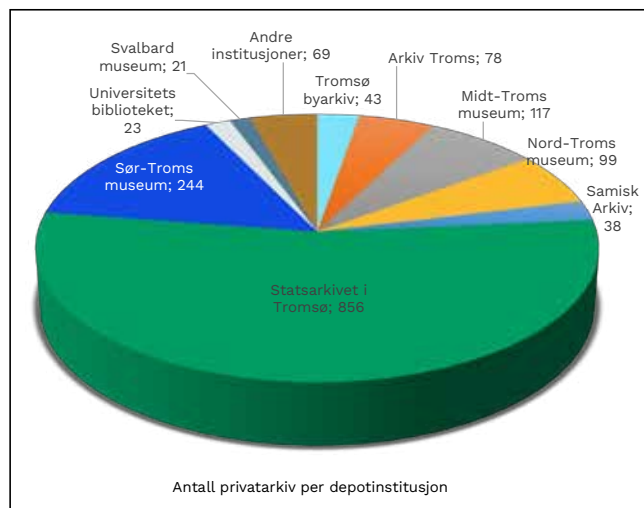
I kartleggingen kom det frem at det i tidens løp også er det avlevert en del av arkivmateriale fra offentlig forvaltning til museene. Med dette menes arkivmateriale som er skapt av kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer. De respektive institusjoner er informert om at slike arkivmateriale fra Troms skal avleveres til arkivinstitusjoner: Statsarkivet i Tromsø, Arkiv Troms og Tromsø byarkiv (kommunale arkiver fra Tromsø).

Arkivverket gjennom Statsarkivet i Tromsø og de tre konsoliderte museene er de klart største depotinstitusjonene i Troms. Over halvparten (54%) av alle privatarkivene med relevans for Troms oppbevares ved Statsarkivet i Tromsø mens de konsoliderte museene oppbevarer en tredjedel av privatarkivene. Av disse har Sør-Troms museum og Midt-Troms museum flest arkiver. Polarmuseet, Midt-Troms muse-

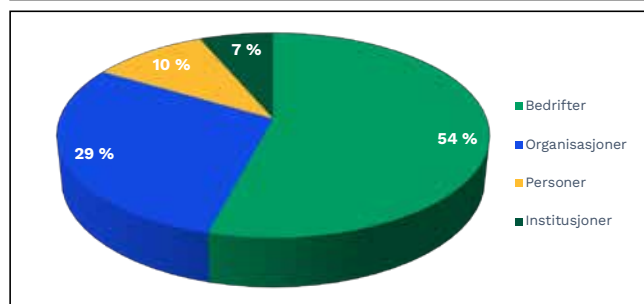
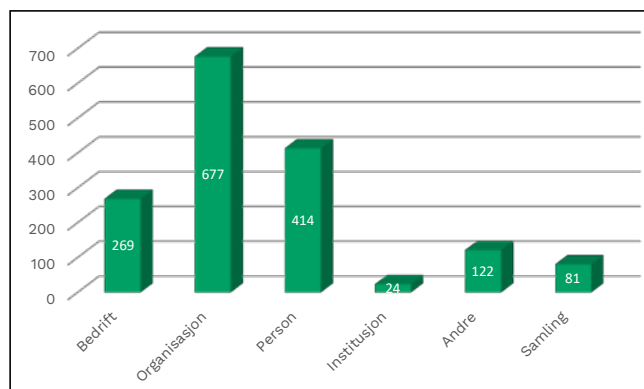
um, Perspektivet museum og Nord-Troms museum deponerer noe arkivmateriale i Statsarkivet i Tromsø hvorav Midt-Troms museum har en skriftlig deponeringsavtale med Statsarkivet.

Ved Svalbard museum i Longyearbyen oppbevares det mange små arkiv med lokal tilknytning, mens Statsarkivet i Tromsø har hentet inn dokumentasjon fra Svalbard, særlig privatarkiv fra nasjonal og internasjonal betydning (se Arkivverkets bevaringsplan 2020).

Hos Arkiv Troms oppbevares og sikres mange privatarkiver som tilhører eierne av sel-

Arkiv fordelt på depotinstitusjonene.

Privatarkiv fordelt på type arkivskaper.

skapet. Noen er tatt inn som en del av de kommunale og fylkeskommunale arkivene. Andre er overført og mottatt etter initiativ fra Arkiv Troms. Det siste gjelder særlig mer omfangsrike, og viktige, arkiver. Tromsø byarkiv har privatarkiv med særlig tilknytning til Tromsø kommune, for eksempel privatarkiv etter tidligere kommunalt ansatte.

Arkivverket gjennom Samisk arkiv har ansvar for privatarkiver fra hele Sápmi og oppbevarer arkiv etter samiske bedrifter, organisasjoner og personer i Troms, samt samlinger knyttet til språk, duodji og joiketradisjon. Universitetsbiblioteket i Tromsø har privatarkiver etter personer og foreninger med tilknytning til universitetet, særlig relatert til forskning og feltarbeid.

Kategorien «Andre institusjoner» består av Tromsø museum, Polarmuseet, Perspektivet Museum, Várdobáiki museum, Salangen historielag og Ibestad folkebibliotek. Ibestad folkebibliotek oppbevarer et stort bankarkiv og mindre arkivsamlinger fra lokale foreninger og privatpersoner i sitt magasin. Arkivene i Universitetsmuseet omfatter i stor grad forskningsrelatert materiale etter forskere som gjennom tiden har vært tilknyttet de ulike faggruppene. I tillegg kommer de arkivene og samlingene som løpende blir etablert av dagens forskere.

I bestandsanalysen kom det frem at den bevarte privatarkivbestanden i depot ikke dokumenterer samfunnslivet i Troms og på Svalbard på en bred og representativ måte. Dette kommer frem i skjevhet i samfunnsområder og -aktører i det bevarte materialet. Det er samlet inn en stor mengde arkiver fra visse samfunnsområder mens noen andre mangler. Kategorien organisasjonsarkiv er klart størst i depot målt i antall arkiv mens det er lite bedriftsarkiver bevart. I flere tilfeller er foreningsarkiver små og fragmenterte og utgjør ikke mye av det totale antallet hyllemeter.

Privatarkiver fordelt på kommune		
Kommune	Hyllemeter	Antall
Balsfjord	9,5	17
Bardu	5,2	15
Dyrøy	0,8	27
Gratangen	6,8	5
Harstad	305,4	257
Ibestad	62,5	23
Karlsøy	18,5	17
Kvæfjord	81,7	13
Kvænangen	4,8	45
Kåfjord	7,5	13
Lavangen	0,02	1
Lyngen	22,5	27
Målselv	25,1	29
Nordreisa	27,6	27
Salangen	9,2	23
Senja	278,1	158
Skjervøy	10,5	23
Storfjord	0,3	11
Sørreisa	50,7	14
Tjeldsund	20,4	16
Tromsø	1361	399
Svalbard	504	76
Andre	516,98	359
Totalt	3410	1590

Færrest	Flest privaarkiver
---------	--------------------

Antall privatarkiver fordelt på kommune.

Derimot er det bevart store arkiv fra hjørnesteinsbedrifter som inneholder flere hundre hyllemeter. Dette gjør at det er flest bedriftsarkiver i depot målt i hyllemeter. I virkeligheten mangler det fremdeles i depot flere store hjørnesteinsbedrifter som har eksistert/eksisterer den dag i dag. Næringene som er best dokumentert er finansiering og forsikring (bankarkiv), varehandel og industri, samt bergverksdrift og utvinning. Av viktige næringer i Troms er fiske og fis-

keindustrien svakt dekket i depot. Store hjørnesteinsbedrifter mangler, og det som er bevart av fiskeribedrifter er stort sett bare fragmenter. De nye hjørnesteinsnæringene i Troms som moderne havbruk og fiskeoppdrett, reiseliv og turisme knyttet til overnattings- og serveringsvirksomhet er også svakt dokumentert i depot. Når det gjelder reiseliv og turisme gjelder dette også Svalbard.

De bevarte privatarkivene i depot dokumenterer også mangelfullt ulike tidsepoker og geografiske områder. Det er bevart få privatarkiv fra de siste 40 årene, og dette gjelder spesielt bedriftsarkiv.

Antall privatarkiv fordelt på tidsperiode	
År	Antall
1849	38
1850–1899	145
1900–1924	297
1925–1949	417
1950–1974	248
1975–1999	159
2000	30
Uten år	256
Totalt	1590

Privatarkiv fordelt på tidsperiode.

Datamaterialet indikerer videre at innsamlingen av arkiver fra de fleste kommuner i Troms i stor grad har vært tilfeldig og fragmentert. Det er samlet inn flest arkiver fra de tre kommunene med høyest folketall, Tromsø, Harstad og Senja (Finnsnes), samt Svalbard. Kommunene Lavangen, Gratangen, Dyrøy, Storfjord, Balsfjord, Bardu, Kvænanen, Kåfjord, Sørreisa og Tjeldsund er underrepresentert i depot sammenlignet med andre kommuner. Av disse ligger Lavangen og Gratangen på bunn: Lavangen er klart dårligst dokumentert med kun ett bevart arkiv. Senja kommune består av de fire tidligere kommune, Lenvik, Tranøy, Berg og Torsken. Mesteparten av arkivmaterialet

Statsarkivar Harald Lindbach viser private arkivskatter fra nordområdene som venter på å bli ordnet, katalogisert og digitalisert.

Foto: Inger Lene Nytingnes/Varanger museum IKS.

kommer fra Lenvik. De andre områdene er dårlig dekket.

Troms og Svalbard som Ishavsregion er godt dokumentert i arkivet, særlig gjennom skipsfart (ishavsskutearkiver), personarkiv og ulike samlinger. Troms og Svalbard som forskningsfelt er godt dokumentert. Gruvevirksomheten er, gjennom arkivet etter Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, godt dekket i depot. Det mangler dokumentasjon fra nye basisnæringene på Svalbard som bygg- og anlegg, transport, varehandel, reiseliv og turisme, samt aktører knyttet til kultur, romrelatert virksomhet og forskning i depot.

Arkiv etter minoriteter og urfolk som speiler mangfoldet i regionen er underrepresentert i bestanden. Dette gjelder også dokumentasjon fra kvinnebevegelsen og kvinnedominerte næringer. Mannlige arkivskapere og mannsdominerte samfunnssektorer er bedre representert i de bevarte privatarkivene enn kvinnelige arkivskapere og kvinnedominerte samfunnssektorer. Samisk og kvensk/norskfinsk organisasjonsliv er mangelfullt dokumentert i depot. Arkiver fra samiske lokallag og ungdomsorganisasjoner

er ikke godt nok dekket. Dessuten mangler dokumentasjon fra samiske næringer som reindrift og kulturnæringer.

Når det gjelder format, så er det bevart lite digitalt og digitalt skapt materiale.

Kartleggingen av privatarkivbestanden avslørte at ca. halvparten av privatarkivene i Troms og på Svalbard er ordnet, katalogisert og tilgjengelige for publikum. Bevaringsinstitusjonene som har arkiv som hovedarbeidsfelt (Statsarkivet, Arkiv Troms og Byarkivet) har en høyere prosentandel ordnede arkiv. Sør-Troms museum har også arbeidet aktivt med arkiv og en god del av arkivene deres er ordnet.

Hvorvidt dette er videre digitalisert og publisert på Internett, f.eks. på Arkivportalen, ble ikke kartlagt denne gangen. Av bevaringsinstitusjoner er det SaTø, Samisk arkiv, Sør-Troms museum og Svalbard museum som har tatt Asta i bruk og som publiserer sine arkivkataloger på Arkivportalen.

2.4. Kort om samfunnsbeskrivelsen (samfunnsanalysen)

Den administrative enheten Troms er i norsk historie relativt sett ung. Eget fylke ble det i 1866 da Senjen og Tromsø fogderiet ble utskilt fra Finnmarkens amt. I 1919 ble navnet Troms amt endret til Troms fylke. I 2020 ble fylket slått sammen med Finnmark som nå skal splittes opp igjen fra 2024.

Det har også vært administrative endringer i kommunene i fylket i etterkrigstiden som følge av flere kommunesammenslåinger. Det er til sammen 21 kommuner i Troms i dag: Balsfjord, Karlsøy, Målselv, Harstad, Ibestad, Tromsø, Lyngen, Senja, Tjeldsund, Kvæningen, Nordreisa, Skjervøy, Gáivuotna-Kåfjord, Storfjord, Bardu, Sørreisa, Dyrøy, Salangen, Lavangen, Gratangen og Kvæfjord. Tromsø, Harstad, Finnsnes og Bardufoss i Målselv har bystatus hvorav

Tromsø er dominerende både i størrelse og posisjon innenfor regionens by- og tettstedshierarki.

Siden Svalbard er inkludert i den regionale bevaringsplanen ble det utført samfunnsanalyse (samfunnsbeskrivelse) også i øygruppen. Svalbard er et fellesnavn på ishavsøyene Spitsbergen, Nordaustlandet, Edgeøya, Barentsøya, Kvitøya, Kong Karls Land, Hopen og Bjørnøya. Øygruppen ble en del av Kongeriket Norge i 1925 da Svalbardtraktaten trådte i kraft. I dag det bor ca. 2500 personer fordelt på administrasjonssenteret Longyearbyen, samt forsknings-samfunnene Ny-Ålesund, Pyramiden, Svea, i Hornsund, på Bjørnøya og Hopen. I tillegg finnes det et russisk gruvesamfunn i Barentsburg. Selv om Svalbard er del av Kongeriket Norge, har det verken status som fylke, kommune eller valgdistrikt. I 1971 ble det opprette et lokalt Svalbardråd som utviklet seg til et politisk valgt rådgivende organ. Dette ble avløst av Longyearbyen lokalstyre i 2002. Skattemessig er Svalbard underlagt Troms fylke. Rettslig sorterer øygruppa under Nord-Troms tingrett og Hålogalands Lagmannsrett som har sete i Tromsø.

Samfunnsutviklingen i Troms og på Svalbard har gjennomgått store endringer i etterkrigstiden. Både nærings- og organisasjonsliv har endret seg som følge av omstillinger, fremvekst av nye samfunnsområder og -aktører. I tillegg har samfunnet blitt mer avansert og komplekst enn det var før andre verdenskrig. Hvordan samfunn i Troms og på Svalbard har forandret seg, og hvilke drivkrefter som ligger bak denne utviklingen, er spørsmålene samfunnsbeskrivelsen prøver å svare på. Målet er å finne frem til sentrale samfunnsområder og -aktører, nøkkelorganisasjoner og hjørnesteinsnæringer, men også unike aktører som kan inkluderes i bevaringsplanen.

Beskrivelsen er ingen full historisk framstilling, men skal gi et grovt historisk til-

Fylkesoverskridende erfaringsutveksling kan være fruktbar også i arbeidet med privatarkiver. Førstebibliotekar Andreas Klein fra Universitetsbiblioteket, konservator Honna Havas fra Sør-Troms museum og biblioteksjef Ingvild Johansen fra Ibestad bibliotek drøfter strategiske fokus-områder for privatarkiv i Troms, mens arkivsjef Ketil Jensen fra Arkiv i Nordland bistår med gode råd.

Foto: Helena Maliniemi/TFFK.

bakeblikk på samfunnet, og også holdes opp mot dagens arkivdanning og dokumentasjonsbehov. Den tar utgangspunkt i dagens kommuner. Tidsmessig avgrenses beskrivelsen til etterkrigstiden som betegner tiden fra 1946 og helt frem til i dag. Grunnen til valget av nettopp året 1946 som tidsmessig startpunkt er at alt privatarkivmateriale fra før krigen i Troms og på Svalbard bør tas vare på, særlig gjelder dette materiale fra Nord-Troms der mye ble brent som følge av tyskernes tilbake-trekking under andre verdenskrig.

Beskrivelsen er delt i fem deler. Den første delen handler om utviklingstrekk i befolknings-, bosetnings- og næringsstruktur, samt utvikling av samferdsel. I den andre delen beskrives utvikling av de sentrale næringene i Troms. Den tredje delen handler om organisasjons- og kulturliv. Den fjerde delen omhandler de sentrale minoritetsgruppene i Troms. Den siste delen handler om samfunns- og næringsutviklin-

gen på Svalbard, med vekt på utviklingen i Longyearbyen som administrasjons- og aktivitetssenter på øygruppen.

Bestandsbeskrivelsen kan leses i vedlegg 2.

2.5. Innsamling og bevaring av personarkiver

Bevaringsplanen fremmer i hovedsak forslag til innsamling og bevaring av bedrifts- og organisasjonsarkiver og arkiver etter private institusjoner. Det er også nødvendig å samle inn og bevare arkiver etter enkeltpersoner og familier for å oppnå målet med en helhetlig samfunnsdokumentasjon. En stor del av samfunnslivet utvikles utenfor organisasjons- eller forretningsliv. Verdier, holdninger og den materielle kulturen skapes, utformes og formidles som ofte på individnivå. Målet i innsamling av personarkiver må være å oppnå en god sosial balanse i det bevarte arkivmateriale. Ofte

vil visse samfunnsgrupper lett bli overrepresentert (Lange 2001: 19-20, 30).

Begrepet personarkiv omfatter en uensartet gruppe arkiver. Privatpersoner som har offentlige eller private verv, eller som på annen måte deltar aktivt samfunnslivet, kan skape omfattende privatarkiver som inneholder korrespondanse, sakarkiv og spesialserier som kan inneholde informasjon som mangler i offentlige arkiver.

Personarkiver kan også omfatte brev mellom familiemedlemmer og slektninger, men også materiale som fotoalbum, dagbøker, matoppskrifter, husholdningsregnskap og lignende. Slikt materiale kan dokumentere sider fra samfunnet og kultur som er vanskelig ellers å bevare.

Personarkiver kan også presentere underrepresenterte eller underdokumenterte grupper og kan bidra til ny kunnskap om gruppenes virke og liv sett fra deres egne ståsteder. Et godt eksempel på dette er rapporten til Sannhets- og forsoningskommisjonens i juni 2023 hvor det ble innhentet dokumentasjon og arkivmateriale om samer og kvener/norskfinner i bevaringsinstitusjonene, i tillegg til de personlige intervjuene til gjenværende.

Bevaring og bruk av dokumentasjon etter personer byr på noen utfordringer for depotinstitusjoner i forhold til personvernordningen GDPR (General Data Protection Regulation). Den stiller strenge krav når det gjelder innsamling, lagring og behandling av personopplysninger. Personarkiver kan tas imot for arkivformål i allmennhetens interesse. Loven gir grunnlag for viderebehandling og videre bevaring av personopplysninger utover de opprinnelige formålene med behandlingen. Kriterier er at bevaringsinstitusjon kun kan bevare personopplysninger som er adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig. Bevaringsinstitusjonen må utøve et faglig basert skjønn ved vurderingen av beva-

ringsverdien av opplysningene. Nødvendige beskyttelsestiltak må også være på plass: IT-sikkerhet, sperring av tilgang til innsyn utfra personvernloven, åndsverksloven og egne klausuler.

2.6. Forslag til samfunnsområder og arkivskapere som bør bevares

I oversikten fremmes det forslag til samfunnsområder og aktører for prioritering i innsamling i Troms og på Svalbard. Noen av aktørene vil kanskje bli håndtert av andre institusjoner som i Arkivverket (Arkivverkets bevaringsplan 2020) og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbarks bevaringsplan for arkiv «Å bevare fortida i framtida» 2022). Dette er nevnt i oversikten.

Arktisk land- og skogbruk

I nordområdene foregår land- og skogbruk under vekstbetingelser med lave temperaturer, mye lys i vekstsesongen og kort vekstperiode. Landbruk kombinert med fjord- og innlandsfiske, skogbruk og andre næringer har vært hjørnestingsnæring i de fleste kommunene i Troms. Balsfjord er den desidert største jordbrukskommunen, mens Målselv er den viktigste skogbrukskommunen. Landbruksbasert foredlingsindustri er en av de viktigste industrigrenene i Troms. Dette omfatter i første rekke meierier, slakterier, kjøttforedlingsbedrifter, forprodusenter, kornmottak og potetindustribedrifter. Foredling av trevirke er konsentrert i Indre- og Sør-Troms. Bedriftene omfatter alt fra småskala produksjonsbedrifter innen møbelindustri til ferdighusproduksjon. Bioenerginæringen i Troms er i vekst og det er etablert flere større biobrenselanlegg basert på denne typen fornybar og klimavennlig energi. I bevaringsplanen har det blitt tatt med arkivmateriale som er knyttet til hesteholdet. Lyngshesten, opprinnelse i Nord-Troms, har vært en viktig del av jordbrukskulturen i Troms. Rasen er en av de tre nasjonale hesterasene og den står på

Fangstmann Hilmar Nøis fra Andøya hadde 35 fangstovervintringer på Svalbard, i tillegg til én sesong som gruvarbeider.

Fotografiet er fra hans privatarkiv ved Svalbard museum.

FAOs liste over utrydningstruede raser i verden. Det har blitt drevet hesteløp og travsport i stor skala i Harstad-området.

Prioriterte aktører:

- Gårdsbruk med skogproduksjon i Indre Troms
- Kombinasjonsdrift, særlig med kvensk og sjøsamisk bakgrunn
Mindre spesialiserte gårdsbruk og ysterier som produserer kortreist mat: Widding gård, Øverstua Gård, Rávna Gård
- Nord-Norges salgslag
- Meieriene og margarinfabrikker: Nord-Norges Melkesentral, Harstad meieri, Tromsø margarinfabrikk og Tine Meieriet Nord / Tromsøysund Meieri (arkivet i tidsrommet 1930-2003 er bevart ved Statsarkivet i Tromsø, mangler nyere materiale fra 2003).
- Macks ølbryggeri AS (arkivet i perioden 1830-2010 er bevart ved Statsarkivet i Tromsø, nyere dokumentasjon mangler i depot)
- Troms bondelag og Troms bonde- og småbrukerlag
- Pelsdyrnæringen (særlig i Dyrøy hvor det har tradisjonelt vært flere pelsdyrfarmer, men også i Gratangen og Revefarmen Levin Mikkelsen i Kåfjorddalen som er den siste i næringen)
- Troms treforedling
- Nordnorsk bioenergi
- Andberg snekkerfabrikk AS og Sjøvegahytte AS (hjørnesteinsbedrift i Lavangen og Salangen)
- Skogselskapet i Troms og Troms vei og skog AS

- Alslaget for lyngshest i Troms og Nord-Norges Travforbund

Fiske, fiskeindustri og havbruk

Fiske og fiskeindustri har dominert næringslivet i Troms. Fiskerbonden var tidligere den mest typiske tromsøværingen. Både fjord- og innlandsfiske var en viktig del av kombinasjonsdrift sammen med andre primærnæringer. Fiskeindustri og fiskebruk basert på silde-, filet- og rekeindustrien har vært den viktigste industrigrenen i det ellers industrifattige Troms. De utallige fiskebrukene og fiskeindustribedriftene langs Tromskysten har ofte vært hjørnesteinsbedrifter. Havbruksnæringen i form av settefisk- og smoltanlegg, slakteri og foredlingen av oppdrettsfisk har hatt en sterk vekst i fylket. Ca. 95 prosent av disse har vært lakseoppdrett, men oppdrett av hvitfisk er økende. Distriktskommuner i Troms spiller en viktig rolle i utviklingen av næringen. Marinteknologiindustrien i Tromsø-området er økende og omfatter i dag ca. 30 bedrifter med ca. 500 ansatte. Fiskarlagene, fiskersamvirkelagene, elvelagene og salgsorganisasjonene er en viktig del av fiskeri- og havbruksnæringen i Troms. Næringslivet i Troms bærer et visst preg av fiskeriene. Det er tjenester og industri som ble etablert som resultat av det voksende rederi-, skipsverft- og fiskerimiljøet i Troms.

Prioriterte aktører:

- Arkiv fra innlandsfiske (elvelagsarkiv, personarkiv som dokumenterer dette)
- Alt arkiv etter nedlagte og eksisterende fiskebruk og hjørnesteinsbedrifter fra både sild-, filet- og rekeproduksjon som man får tak i f.eks. Jøvik Sildolje & Kraftfabrikk, Troms fiskeindustri (Troms AS, Odd Berg-gruppen), Mercur AS Harstad, Helge Richardsen, Skjervøy rekeindustri AS, Skjervøyfisk AS, Arnøybruket AS, Uniprawn indus-

tries AS Nordlenangen, Bendix Olsen Eftf. Lenangsøyara

- Langvarige lokale produsenter av kortreist sjømat: Karls Fisk og Skalldyr AS
- Stella Polaris AS (verdens ledende produsenter av kaldtvannsreker)
- Fiskarlaget Nord med lokallag fra 2014 (bevart til 2014)
- Norges Råfisklag (inngår i Arkivverkets bevaringsplan)
- Norges sjømatråd
- Lerøy Aurora AS, Dragøy
- Arkiv fra lokaleid oppdrettsanlegg og lakseslakterier:
- Akvafarm A/S i Bergbotn, Kleiva fiskefarm i Ibestad, Arnøy Laks Slakteri AS, Gratanglaks AS, Salaks i Salangen og Fagerlaks i Lyngen
- Bedrifter innen marinteknologi: SINTEF Nord AS (dekker flere områder), Akvaplan- niva AS (inngår i Arkivverkets bevaringsplan)
- Hjørnesteinsbedrifter innen tjenester og produksjon av fiskeutstyr- og redskap til fiskeflåten: Nofi AS, J.M. Hansen (dekker flere områder også utenfor fiskerinæringen, inngår i Arkivverkets bevaringsplan), Vónin Refa (inngår i Arkivverkets bevaringsplan)

Reindrift

Reindrift og reindrifftsrelatert industri utgjør en mye mindre del av sysselsetningen i Troms enn i Finnmark hvor næringen har sitt tyngdepunkt. Karakteristisk for Troms er grenseoverskridende reindrift som krysser både fylkes- og riksgrensen. Dette betyr at reindriften i Troms og reinbeiteområdene i området ikke er det samme. I Nord-Troms

inngår all reindrift i Vest-Finnmark reinbeiteområde og har vinterbeiter i Kautokeino. Reindriften i Nord-Troms er i stor grad drevet av personer som er registrert bosatt i Guovdageaidnu-Kautokeino. I sør og sørvest inngår deler av Nordland fylke i Troms reinbeiteområde. I de markasamiske områdene i Midt- og Sør-Troms (Sørreisa, Lavangen, Gratangen, Skånland og Evenes) drives reindriften i mye mindre omfang og mer ekstensivt enn i Finnmark. De relativt få reieneierne er bosatt spredt i mange kommuner. Det er fire svenske samebyer som har sine vinterbeiter i Kiruna kommune, der de langt fleste sommerbeitene er i indre Troms.

Prioriterte aktører:

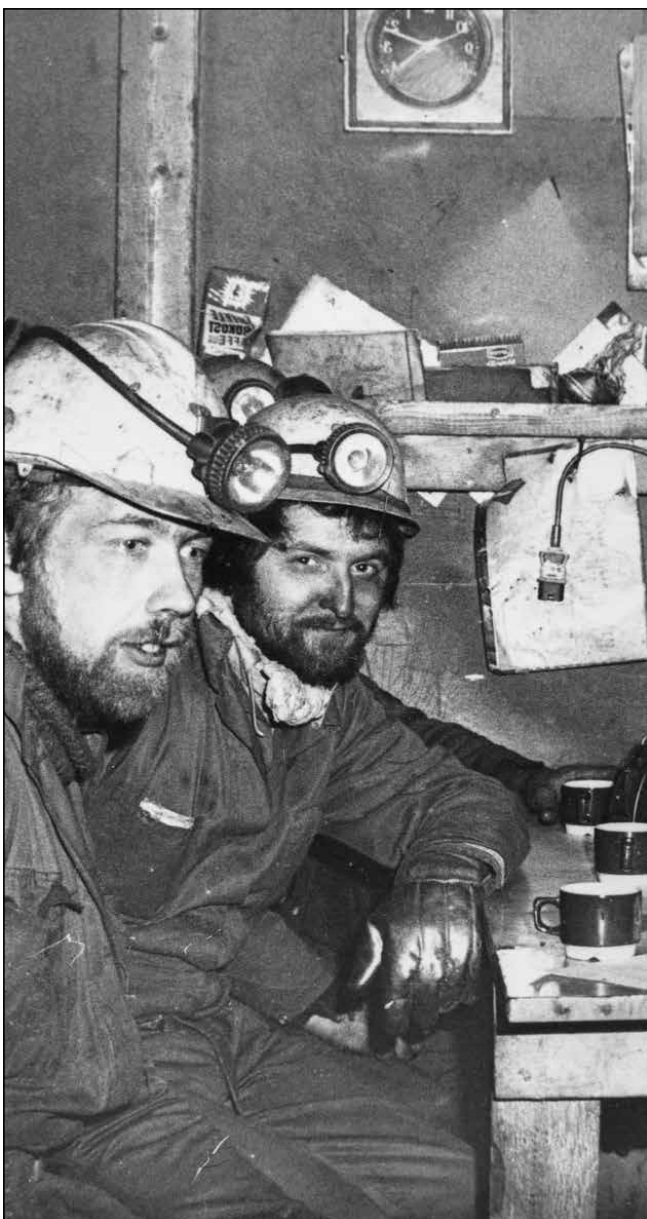
- Reindriftsarkivene som dokumenterer grenseoverskridende reindrift
- Troms reindriftssamers fylkeslag og lokallagene
- Andsvatn Reinslakteri (det eneste reinslakteriet i fylket)
- Hjerttind Reinkjøtt AS (gårdsbruk i Sørreisa spesialisert på produksjon av reinkjøtt)
- Haldi AS (feltslakteanlegg i Birtavarre som driver produktutvikling og salg av kjøtt- og utmarksprodukter)

Bergindustri

Berggrunnen i Troms inneholder en lang rekke malmer og industrimineraler, men i dag er det bare grafittforekomsten i Senja som er i drift, foruten skiferen i Nordreisa og noen steinbrudd. Det finnes flere bedrifter i fylket som er knyttet til uttak og foredling av sand, pukk, grus og andre byggeråstoffer og naturstein.

Prioriterte aktører:

- Skaland grafittverk AS fra 1995 (100 hyllemeter bevart i tidsperioden 1950-1995 ved Statsarkivet i Tromsø)
- Skogberget AS / Reisaskifer AS
- Lyngen Stein & Skifer AS
- Troms asfalt og betong
- Bergneset Pukk & Grus
- Berg Betong AS

Gruvelusker i Skaland Grafittverk i Senja. Selskapet ble grunnlagt i 1917 og er i dag en av verdens største produsenter i krystallinsk grafitt.

Foto: Sverre Kofoed Berg/Midt-Troms museum.

Skipsverft og verkstedindustri

Skipsverft og verkstedindustrien har utgjort den nest viktigste næringsbransjen etter næringsmiddelindustrien i Troms. Sjøfartsnæringen og skipsfart har lagt grunnlag for næringen. De største verkstedene og skipsverftene har vært lokalisert i de to største byene Harstad og Tromsø, med det er først og fremst Harstad som er den ledende skipsverft- og verkstedbyen i Nord-Norge. Verkstedvirksomheten i Harstad har hatt ringvirkninger til mindre verksteder og underleverandører i nabokommunene Ibestad og Skånland. Det har vært betydelig verkstedindustri også i Skjervøy.

Prioriterte aktører:

- Kaarbøs Mek. Verksted, Harstad Stållindustri AS (HAST)
- Ibestad Mek. Verksted
- Grovfjord Mek. Verksted (Norges største produsent av arbeidsbåter i aluminium)
- Odd Berg – gruppen i Tromsø (dekker flere områder i industri; Tromsø Bunkerdepot AS, AS Tromsø Kullkran, Trofi AS osv.)
- Tromsø Skipsverft
- Skjervøy Skipsverft
- Harstad Marina (verksted, service og butikkutsalg av små båter)

Metall-, mineral-, elektroteknisk-, bygge- og plastindustri

Småindustri er en viktig næringssektor i Troms. En omfattende gummi-, plast-, metall- og mineralindustri finnes i Tromsø, Harstad, Bardu, Målselv og særlig i Furuflaten i Lyngen som utmerker seg.

Prioriterte aktører:

- Finnfjord AS i Finnsnes (verdens største smelteverk for produksjon av ferrosilisium)
- Haplast AS i Furuflaten (mest vellykkede bedrift innen småindustri i Troms)

Kraftforsyning, vann og avløp og renovasjon

Kraftforsyning-, vann- og avløpssektoren preges stort sett av statlige, fylkeskommunale og kommunale aktører slik at mye av dokumentasjonen skapt av den ikke hører til i denne planen. Dette gjelder særlig vann- og avløpssektoren og delvis kraftforsyning som er dominert av kommunal organisering og tilknytning, mens renovasjonsvirksomheten i stor grad er en del av privatsektoren. Ifølge Arkivverkets bevaringsplan (2020:17) skal dokumentasjon fra private aktører med nasjonal betydning og de store landsdekkende organisasjonene, statsforetakene og de største bedriftene med privat eller internasjonalt eierskap bevares av Arkivverket. For arkivene som har en regional tilknytning, som for eksempel kraftverk, industribedrifter og damanlegg med tilhørende arkiv fra lag og foreninger vil det ofte være mest hensiktsmessig at disse bevares regionalt.

Prioriterte aktører:

- De store kraftverkene i Bardu
- Tromsø Vind AS (dekker også Kvitfjell og Raudfjell vindkraftverk, Nordlys vind)
- Troms Kraft AS (dekker også Ishavskraft, Arva, Kvitebjørn varme osv.)
- Remiks Miljøpark AS (opprinnelig kommunalt)
- Perpetuum

Bygg og anlegg

I fjordbygdene i Troms har bygg- og anleggsnæringen lange tradisjoner når det gjelder bygging og vedlikehold av bygninger, anlegg og infrastruktur. Veksten i bygg- og anleggssektoren har vært langt større i Troms enn i landet ellers. Bransjen er fremdeles blant de største næringsområdene i privatsektoren.

Prioriterte aktører:

- Tromsøbedriftene som er historisk blant de største entreprenørene i Nord-Norge: Barlindhaug AS (dekker flere områder), Ric. Bjørn AS/Peab,
- F. Selmer AS (inngår i Arkivverkets bevaringsplan), Nordbetong, Totalrenovering AS og Workinn AS
- Målselv Maskin
- Transport AS
- Takstolfabrikken AS Borkenes
- NESO (Nordnorske Entreprenørers Service Organisasjon SA) (den største organisasjonen for byggebransjen i Nord-Norge)

Transport og lagring

Øyfylket Troms er preget av utfordrende topografi og store kontraster som har splittet opp landskapet og bosetning ved kysten. Dette har medført at båten har fra gammelt av vært det viktigste transportmiddelet i passasjer- og godstrafikken. Overgangen fra sjø- til land- og lufttransport har foregått gradvis og over lang tid. Lokalbåten er gradvis erstattet av ferger. En rekke av de øvrige øyene med bosetning i Troms har fremdeles forbindelse med bilferger. Bruer og tunneler er tilkommet de mest trafikkerte stedene internt i regionene.

Prioriterte aktører:

- Busselskaper: TIRB (Troms Innland Rutebiler), Senja Rutebil (fra 2010 en del av Cominor AS), HORB (Harstad Oppland rutebil AS), Troms Buss (nå i Boreal)
- TFDS (Troms Fylkes Dampskipsselskap)
- Transportsentralen i Tromsø
- Lars Holm Shipping AS og Nordnorsk Shipping AS
- Drosjer: Tromsø Taxi AS (Nord-Norges eldste og største taxisentral), Troms Taxi AS
- TBS (Tromsø budbilsentral AS)
- Hasselberg Transport AS (flyttebyrå)
- Lufttransport AS

Grafisk industri, media og kommunikasjon

Regionale og lokale aviser og radio/TV, forlag, reklamebyråer, bedrifter innen informasjonsteknologi og telekommunikasjon er viktige samfunnsaktører som har en stor informasjonsverdi knyttet til lokalsamfunn. Disse er aktører som bidrar med kunnskap/informasjon ut over egen virksomhet. Innen mediefeltet finnes det blant annet store fotosamlinger og filmproduksjoner.

Prioriterte aktører:

- Alle private aviser og radio- og TV-virksomheter i bred geografisk dekning: Radio Tromsø, TV Tromsø, Bladet Tromsø AS, Fremtid i Nord, Nye Troms, Fremover, Fiskeribladet (nedlagt i 2008), Harstad-Tidene og Folkebladet

- Utopia (studentavis i perioden 1975-2016)
- Peder Norbye AS (Norbye & Konsepta AS), Lundblad Media AS
- Forlag: Ruija forlag AS i Tromsø, Parelius Forlag AS i Birtavarre, Sami Biibbal i Bardu, Barnebokforlaget Anitas Eventyrverden i Evenskjer
- Reklame- og markedsføringsbyråer: Golu Design i Gratangen, Tank design i Tromsø
- Bedrifter innen system og programvareutvikling: Ramsalt Lab AS

Varehandel og privat tjenesteyting med tilhørende salg av produkter

Varehandelsnæringen omfatter agentur-, engros- og detaljhandel med alle typer varer og tjenester i forbindelse med salg og varer. Næringen sysselsetter i dag en stor del av befolkningen i Troms.

Prioriterte aktører:

- Samvirkelag
- Kjell Arnesen AS
- J. M. Hansen (hjørnesteinsbedrift som dekker flere områder)
- Klesbutikker: Caplan/Anne-Lise (jødisk eid), Brødrene Johannessen, MAS
- Spesialforretninger: Tromsø jernvarehandel, Andresens vaabenforretning (Tromsøs eldste eksisterende butikk), Jacob Friis (optikk), Tromsprodukt/Ressurs Troms, Funkis frisørsalong, AS Bilco, bruktbutikkene Fretex og Nordnorsk Boavvikling ANS, fotoforretningene Ch. Hansen og Stokmo, Svaneapoteket
- Håko AL

- Handelstandsforeninger

Reiseliv og turisme, overnattings- og serveringsvirksomhet

Reiseliv og turisme har betydning for sysselsetting og økonomi i Troms. Overnattings- og serveringsvirksomhet er tatt med i bevaringsplanen som en del av reiselivsnæringen. I bevaringsplanen tas det med enkelthoteller, restauranter og andre mindre regionale og lokale virksomheter som ikke er med i Arkivverkets bevaringsplan. De fleste overnattings- og serveringssteder i fylket ligger i Tromsø som er utelivs- og hotell- og restaurantbyen i Troms, og også en viktig konferanseby. I distriktskommuner har det kommet mange nye reiselivsbedrifter innen opplevelses- og aktivitetsturisme i form av sjøfiske, hvalsafari, hunde- og utmarkskjøring og «nordlys jakt».

Prioriterte aktører:

- Gjestestuen: Vollan Gjestestue i Nordkjosbotn, Bios C afe på Storslett, Senjakroa på Silsand og Buktamoen Gjestestue i Målselv
- Langvarige utelivsakt orer med s erpreget: Prelaten, Bl arock, Rorbua, Yonas Pizza, Restaurant Smak,  lhallen, 4 roser og Gildetun
- Overnattingssteder: Tromsdalen gjestegiveri, Bondeungdomslagets Saga hotell (og Kaffistova), Scandic Grand hotell, Ami hotell, Enter Tromsø, Finnsnes Hotell
- Turistattraksjoner: Fjellheisen, Polar Park og Senjatrollet
- Akt orer knyttet til nordlys- og opplevelsesturisme i distriktet: Lyngen North AS, Lyngen Arctic Adventures AS, Guide Gunnar og Tromsø Villmarkssenter

Finansiering, forsikring, eiendom, bolig og lokalmiljø

Sektoren har stor informasjonsverdi knyttet både til lokalsamfunn og region.

Prioriterte aktörer:

- Troms boligbygging / Bonord (vesentlig utbygger, forvalter boliger i borettslag)
- Utviklings- og borettslag, samt velforeninger
- Arkitektkontorer: A3 Arkitektkontor AS / Viggo Ditlevsen (prisbel ont bedrift), 70 grader N Arkitektur og Blå Strek Arkitekter AS (kontroversielle)
- Barlindhaug Consults AS / Barlindhaug Eiendom AS (dekker flere områder)
- Pellerin AS (startet med margarinproduksjon, i dag eiendomsforvaltning)
- SNE eiendomsmegling
- Sparebank 1 Nord-Norge
- Nordnorsk forsikring

Utdanning, forskning og IT-teknologi

Utdanning og forskning omfatter private forskningsinstitusjoner, samt relevante helseinstitusjoner som driver forskning. Området er i stor grad styrt av offentlig sektor, men det finnes private aktörer på alle nivåer. Grenseoppgangen kan våre uklar, hvorvidt et arkiv vil anses som offentlig eller privat (mer om dette i Arkivverkets bevaringsplan 2020:26)

Prioriterte aktörer:

- Private grunnskoler og skoleinternater: Ekrehagen skole, Indre Kåfjord Barne- og Ungdomsskole, Nordborg skoler, Straumfjordnes skole

- Kristne skoler: Folkehøgskolen 69 Grader Nord, Fjellheim Bibelskole
- Private barnehager, også samiske
- Vår Frue skole
- Steinerskolen i Tromsø
- Akademia Borealis, Akademisk forening, Polyteknisk forening
- Studentsamfunnet Driv
- Enkeltpersoner som forskere og vitenskapelige ansatte
- Nordnorsk Datatjeneste AS

Helse og sosial

Mange av de viktige og store foreningene knyttet til helse og sosial skriver seg tilbake til mellomkrigsårene. De er alle aktører som har satt preg på utviklingen av et lokalsamfunn, bidrar med kunnskap/informasjon ut over egen virksomhet og berører mange personer. Arkivverket vil prioritere landsomfattende interesseorganisasjoner med høyt medlemstall som f.eks. Norske Kvinners Sanitetsforening, Norges blindeforbund, Døveforbundet, Landsforening for hjerte- og lungesyke, Norges Astma- og allergiforbund (Arkivverkets bevaringsplan 2020:27.). Lokale lag og foreninger bevares på regionalt nivå og er tatt med i denne bevaringsplanen.

Prioriterte aktører:

- Lag og foreninger som har regional eller lokal tilknytning: Troms Røde Kors, Blå Kors, Nasjonal forening for folkehelse, Sanitetsforeninger, husmorlagene, redningsselskaper og helselag, LPP Troms og Finnmark
- Faglige organisasjoner med regional lokal tilknytning: Lege-, sykepleier-, psykologforeninger osv.
- Personarkiv fra pådrivere i feltet

Kunst og kultur

Kunst og kultur er en viktig del av den lokale og individuelle identitet. Dokumentasjonen har kultur- og sosialhistorisk verdi, i tillegg utfyller den de offentlige arkivene da private aktører i stor grad utøver den offentlige kulturpolitikken.

Prioriterte aktører:

- Aktører som har lokal og regional betydning: Orkestre, korps, ulike kor, revylag, band og artister, jazzklubber, teaterlag, kunstforeninger, filmklubber, lesesirkler, kulturminneforeninger, historielag, husflidslag osv.
- Museene
- Divisjonsmusikken og aktører med tilknytning til militærmusikken
- Aktører knyttet til mangfold (f.eks. husflidslagene i Manddalen og Olderdalen, flerkulturell kunst og kultur)
- Forfattere, kunstnere og musikere/komponister

Festivaler, arrangementer og ad hoc. organisasjoner

Bevisstheten om at Nord-Norge og Troms har en egen særegen og verdifull kulturarv kommer til uttrykk i form av faste festivaler og lokale kulturarrangementer og bevegelser som er stiftet og organisert for en bestemt agenda og et bestemt formål.

Prioriterte aktører:

- Festspillene i Harstad (pioner)
- Nordlysfestivalen
- TIFF (Tromsø Internasjonale filmfestivalen)
- Riddu Ridđu (Internasjonal profil)

- Márkomeannu Searvi
- Ordkalotten
- Karlsøyfestivalen
- Buktafestivalen
- Tromsø Jazzfestival
- Foldvik Marked og kystkulturfestival
- Midnight Sun Marathon
- Rabalderfestivalen (barnefestivalen)
- Spinnvil Rokkefestival (Olderdalen husflidslag)

Idrett/sport, rekreasjon og friluft

Organisert idrett/sport, rekreasjon og friluft er den største folkebevegelsen i Troms og består av mange ulike aktører. Innen breddeidrett finner man de største foreningene både i antall medlemmer og utvalg av aktiviteter. Den favner både menn, kvinner, ungdom og barn, eldre i alle samfunnsgrupper og med ulik etnisk tilhørighet. Ifølge Arkivverkets bevaringsplan (2020:30): Arkivverket vil ta et spesielt ansvar for dokumentasjon av Norges idrettsforbund og idrettsforbundets særforbund. Dokumentasjon av idrettskretsene bør bevares regionalt. Arkivverket tar også ansvar for dokumentasjon av den Norske Turistforening – Norges største friluftsansjon. Turistforeningens medlemsforeninger og lokallag bør bevares regionalt.

Prioriterte aktører:

- Bred dokumentasjon av ulike fylkesdekkende og lokale idrettslag og foreninger: fotball (f.eks. TIL), håndball, volleyball (f.eks. Brødstadsbotn IL), friidrett, svømming, turn, ski, bryting og kampsport

- Foreninger knyttet til friluftsliv: Turlag og jeger- og fiskerforeninger
- Personarkiv knyttet til idrett og rekreasjon (ildsjelearkiver)

Tro og livssyn

Dokumentasjon av ulike lokale religiøse og ideologiske trossamfunn bevares regionalt og inkluderes i denne bevaringsplanen. Derimot bevarer Arkivverket dokumentasjon fra ulike trosretninger, verdensreligioner og økumenisk arbeid på nasjonalt nivå (Arkivverkets bevaringsplan 2020:29).

Prioriterte aktører:

- Frikirken i Tromsø
- Lutherske læstadianske forsamlinger
- Adventistkirken i Tromsø
- Pinsekirken Filadelfia
- Al Nor Senteret / Islamsk senter for Nord-Norge
- Den katolske kirke i Nord-Norge - Tromsø Stift
- Den russisk-ortodokse menigheten i Tromsø
- Thailandske Buddhistsamfunn Nord-Norge
- Bahai Samfunnet Tromsø
- Sjamanistisk forbund Tromsø
- Kidane Eritreisk Ortodoks Kirke i Finnnes
- Human-Etisk Forbund Troms

Kvinner og kvinnebevegelse

Det er finnes noe arkivmateriale fra tradisjonelle kvinneorganisasjoner bevart i depot, men dette er mangelfullt og fragmentert. Sanitetsforeningene, helselagene, redningsselskapene, husmorlagene, husflidslagene osv. er viktige foreninger som er ledet av kvinner og viser kvinners samfunnsengasjement og betydning i samfunnslivet. I Arbeiderbevegelses arkiv i Nord-Norge er det bevart noe fra arbeiderkvinnebevegelsen. Dokumentasjon som har kvinnepolitisk perspektiv, mangler i depot. Disse kan være dokumentasjon fra kvinnesaksforeninger og kvinnebevegelse eller arkiver fra kvinneforskning. Kvinnenes økende deltakelse i politikk i de siste tiårene må gjenspeiles ved å øke dokumentasjonen fra kvinner som har utmerket seg politisk og i samfunnsliv.

Prioriterte aktører:

- Foreninger i Troms som hører til Fokus, forum for kvinner og utviklings-spørsmål: NKS Troms Krets med lokallag, Spire Tromsø, Saih-Tromsø (studentforening), Kvinnefronten Tromsø og omegn, Troms Bygdekvinnelag med lokallag (Balsfjord, Kilhus, Kvæfjord, Målselv, Salangsdalen, Sørvalen, Sørvik og Trondenes), Norgesunionen av Soroptimistklubber i Tromsø og Harstad
- Bedrifter eid av kvinner
- Personarkiv fra kvinneaktivister, kvinneforskere, kvinnelige politikere og samfunnsaktører av lokal eller regional betydning

Barne- og ungdomsorganisasjoner

Ungdomsorganisasjoner har betydning for samholdet og den lokale kulturen i byer og i distriktet. De første ungdomslagene som ble stiftet i Troms var radikale både

kulturelt og politisk mens de i dag har som hovedmål å fremme kultur og kulturtradisjoner i folkedans, musikk og teater. I dag er det flere frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, som organiserer og driver aktivitet under paraplyen Troms barne- og ungdomsråd, TROBUR. Under paraplyen finner vi både politiske og ideologiske organisasjoner: speiderarbeidet, kulturarbeid, ungdomspolitik og religiøst arbeid.

Prioriterte aktører:

- Troms ungdomsfylking og lokale ungdomslag
- Foreninger og lag under paraplyen Troms barne- og ungdomsråd, TROBUR:
4H, speidere og KRUK-KRUM, Romssa Noereh, Skeiv ungdom Troms, politiske og religiøse ungdomsorganisasjoner

Natur- og miljøvern

Ved siden av fagbevegelsen har miljøbevegelsen blitt en av de viktigste sosiale bevegelse i Norge. Flere aktører innen dette feltet i Troms er pionerer og unike. De er også relativt unge og digitale.

Prioriterte aktører:

- Naturvernforbundet i Troms med to lokallag: Tromsø og omegn og Nordreisa
- Fylkeslaget i Natur og Ungdom, med ett lokallag: Tromsø Natur og Ungdom

Politiske partier og organisasjoner

Arkiverket har ansvar for arkiver etter de landsdekkende politiske partiene i sentrum og på høyresiden. De lokale og regionale partiene bør bevares regionalt, med unntak av partiarkivene fra Svalbard og arkiver på venstresiden i politikk i Troms (Arkiverkets bevaringsplan 2020: 8 og 36). Arbeiderbe-

vegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) høster og bevarer arkiv etter sentrale organisasjonsledd innenfor LO-systemet (LO sentralt og de enkelte fagforbund) samt sentralorganisasjonene til partiene på venstresida, herunder disse organisasjonenes virksomheter og korrespondanse knyttet til Troms og Svalbard. (Arbarks bevaringsplan for arkiv «Å bevare fortida i framtida» 2022). Enkelte lokale privatarkiv fra Troms er også blitt avlevert til Arbark (se Bestandsanalyse s. 11 i vedlegget)..

Prioriterte aktører:

- Partier og organisasjoner i høyresiden og sentrum, samt ulike bygdelister

Arbeidsgiver- og arbeidstaker-organisasjoner, samt yrkes-, bransje- og fagforeninger

Arkivverket skal bevare arkiv fra hovedorganisasjoner. Lokale og fylkesdekkende organisasjoner tas vare på regionalt. Statsarkivet i Tromsø gjennom ABANN vil fortsette å ta vare på dokumentasjon fra yrkes- og fagforeninger på venstresiden i politikk i Troms (Arkivverkets bevaringsplan 2020: 8 og 31). Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) høster og bevarer arkiv etter sentrale organisasjonsledd innenfor LO-systemet (LO sentralt og de enkelte fagforbund) samt sentralorganisasjonene til partiene på venstresida, herunder disse organisasjonenes virksomheter og korrespondanse knyttet til Troms og Svalbard. (Arbarks bevaringsplan for arkiv «Å bevare fortida i framtida» 2022). Enkelte lokale privatarkiv fra Troms er også blitt avlevert til Arbark (se Bestandsanalyse s. 11 i vedlegget).

Samer som urfolk

Samene er definert som urfolk i ILO-konvensjonen nr. 169 som Norge ratifiserte i

1990. Folkegruppen har tradisjonelt bodd i Sápmi som strekker seg over Norge, Sve- rige, Finland og Russland. I Troms har det blitt registrert samisk befolkning i alle kommuner fra gammelt av. Arkivverket be- varer arkiv fra samisk kultur og samfunnsliv gjennom Samisk arkiv som har nasjonalt ansvar for samisk dokumentasjon og rap- porterer til Riksarkivaren og Sametinget. Det samiske samfunn får en egen beva- ringsplan som utarbeides av Samisk arkiv (Arkivverkets bevaringsplan s. 8).

Privatarkiv fra reindrift, reindrifftsbasert industri, lag og foreninger knyttet finnes i oversikten tidligere.

Prioriterte aktører:

- NRS (Norgga Sámiid Riikkaservi) og lokallag: Romssa Sáme Searvi NRS, Gáivuotna sámesearvi NRS, Návuotna Sámiid Searvi NSR, linna ja Biras Sá- miid searvi NSR, Moskavuotna NRS, Sáččá og Biras Sámiid searvi NRS, Harstad og Biras Sámiid searvi NRS
- Ishavsbyen SFF (Samenes Folkefor- bund) og lokal- og bygdelag, samt kulturpolitiske foreninger
- Ungdoms- og foreldreorganisasjoner: Romssa Noereh, Samisk studentfore- ning i Tromsø og Samisk foreldrenett- verk
- Nye og eldre kvinneorganisasjoner: Sáráhkka (mangler dokumentasjon fra 2005 i depot), sanitetsforeninger osv.
- Samiske idretts-, kultur-, og helseor- ganisasjoner
- Aktører og dokumentasjon knyttet til joiketradisjon og muntlig dokumenta- sjon knyttet til samisk kunnskap (vo- kalarkiver)
- Aktører knyttet til duodji: Husflidslaget i Manddalen, Stuornjargga Sámi duodji og Romssa Samiid Duodji

- Samiske festivaler og ad hoc -organisasjoner: Riddu Ridđu festivala (Inngår i Arkivverkets bevaringsplan), Márkomeannu Searvi, Ad hoc kampsaken «Urfolk, naturbruk og naturvern».
- Forlag og kulturbasert næringsvirksomhet: Várdobáiki, Parelius Forlag AS i Birtavarre, Sami Biibbal i Bardu
- Samiske museer og andre kulturinstitusjoner
- Privatarkiv knyttet til reindrift (se oversikten tidligere)

Kvener/norskfinner og andre nasjonale minoriteter

Kvener/norskfinske er en av de fem nasjonale minoriteter i Norge og har sterk historisk og nåværende tilhørighet til området. Bevaringsplanen har et spesielt ansvar for dokumentasjon fra dem. Kvenene emigrerte hovedsakelig fra nordlige deler av Finland og Sverige til Nord-Norge fra 1500-tallet og frem til 1945. Arkiv som dokumenterer den kvenske minoriteten, er Arkivverkets ansvar (Arkivverkets bevaringsplan 2020: 4).

I plandokumentet er det viktig å inkludere også dokumentasjon fra andre nasjonale minoriteter som jøder, rom og romani som kan etterlatt seg spor i arkivene i Troms. Arkivalia etter jøder er oppbevart på Jødisk museum i Trondheim.

Prioriterte aktører:

- Ruijan Kaiku AS (gis ut av Nordavis AS) (den landsdekkende kvenske avisen)
- Norske Kveners Forbund (inngår i Arkivverkets bevaringsplan) og lokallag i Kvæningen, Nordreisa, Kåfjord, Skibotn og Tromsø
- Kvenungdommer / Kvääninuoret

- Kvenlandsforbundet (inngår i Arkivverkets bevaringsplan) i Lyngen og Nordreisa
- Norsk-finsk forbund (inngår i Arkivverkets bevaringsplan) med lokallag i Lyngen og Nordreisa
- Aktører som kan knyttes til jøder og romani/tater

Innvandrere og multikulturelle grupper

Det er ikke bevart et eneste arkiv fra denne gruppen.

Prioriterte aktører:

- Flere lag og foreninger: Tromsø tamilforening (stiftet i 1988) er den eldste, mens Den ukrainske forening er den nyeste (stiftet i mars 2022). The Association of Ghanaians in Tromsø, Norsk-russisk forening i Tromsø, Nigerian Association in Tromsø, Liberiske foreninger, Forening for Kamerunske in Tromsø, Det thailandske buddhist-samfunnet i Nord-Norge, foreninger for eritreere, kongolesere, filippinere, somaliere og polakker.
- Multikulturelle butikker: Alanya Import, Orient internasjonale Matbutikk AS.
- Restauranter og kafeer; Brankos Mat-hus, Shangrila Restaurant AS,

Organisasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne

Dokumentasjon fra lokale lag bevares regionalt og er inkludert i denne planen. Arkivverket vil ha ansvaret for bevaring av landsomfattende organisasjoner fra helse og sosial med høyt medlemstall (Arkivverkets bevaringsplan 2020: 27). Det er bevart svært få og fragmenterte arkiv fra

organisasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne i Troms.

Prioriterte aktører:

- Norges handikapforbund i Nord-Norges lokallag i Kvæningen, Nordreisa og Tromsø
- LHL Troms (Landsforeningen for hjerte og lungesyke i Troms) og lokallag (den største organisasjonen i Troms knyttet til personer med nedsatt funksjonsevne)
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) Troms (og lokallagene)
- Norsk Forbund for Utviklingshemmede Harstad
- Norges blindforbund Troms
- Hørselshemmedes Landsforbund Troms (og Finnmark)
- Døves fylkeslag Troms

Skeive

Skeivt arkiv har hovedansvar for arkiver etter seksuelle minoriteter i Norge. Arkivet har arbeidet med å kartlegge skeivt liv og organisasjonsvirksomhet i Nord-Norge. Dette er et pågående prosjekt, og de samler for tiden inn mer informasjon om dette.

Prioriterte aktører:

- Homofilbevegelse i Troms (HBT)
- Landsforeningen for Lesbiske, Homofile, Bifile og Transpersoner (LLH) med lokallag i Troms
- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI). Denne har lokallag også i Troms
- Skjev ungdom Troms, lokallag Skeiv ungdom Harstad og omegn

- Pride-arrangementer: Harstad Pride og Nord-Troms Pride

Private virksomheter og institusjoner som har utført tjenester for det offentlige

Det er en del private virksomheter i Troms som utfører og leverer bestemte oppgaver for det offentlige. Disse kan være knyttet til helse, omsorg og rehabilitering, men også opplæring, krisesenter, energi, brann- og redning, havn og farvann m.fl. Grenseoppgangen kan til tider være uklar, hvorvidt et arkiv vil anses som offentlig eller privat.

Arkivinstitusjonene har allerede bevart mange arkiver etter nedlagte institusjoner innen barnevern, sanatorier og lokale sykehus med lokal eller regional tilknytning. For mer informasjon om bevaring av arkiver fra slike aktører se Arkivverkets bevaringsplan s. 17-18 og 26-27.

Prioriterte aktører:

Alle aktører fra private er viktige, og arkivene fra noen av dem kan inneholde rettighetsdokumentasjon, eksempel på private institusjoner og aktører som har utført eller utfører oppgaver for det offentlige: Trastad Gård, Rotsund Gård, Kvæfjord opplevelse og avlastning, Finnemisjon, Bjørklund barnehjem, Helsepartner Nord-Norge AS, Ishavsklinikken AS, Aleris, Volvat, hudpleieklinikker, Mental Helse Tromsø osv.

Underdokumenterte grupper og personarkiv som dokumenterer det daglige livet

- Kvenske og samiske fiskerbønder
- Reindriftsutøvere
- Skeive
- Personer med multikulturell bakgrunn

- Personer med nedsatt funksjonsevne
- Kvinner, særlig næringsliv hvor kvinner dominerer
- Barn og unge

Legater og fremme av frivillighet og solidaritet, internasjonale organisasjoner

Prioriterte aktører:

- Kirkens bymisjon i Tromsø
- Gatejuristen i Tromsø
- Tromsø matsentral
- Dyrebeskyttelsen
- Amnesty Internasjonal Tromsø
- Palestinakomiteén, Latinamerika-gruppe

Underdokumenterte kommuner i depot

Lavangen og Gratangen må prioriteres – ingen dokumentasjon bevart

Dyrøy, Storfjord, Balsfjord, Bardu, Kvænan- gen, Kåfjord, Sørreisa, og Tjeldsund, samt de tidligere kommunene Tranøy, Berg og Torsken i nåværende Senja kommune, er svakt dokumentert i depot.

Privatarkiv frem til 1945 og fra 2000

Alt arkivmateriale frem til 1945 bør beva- res, særlig fra Nord-Troms som ble brent under andre verdenskrig

Det er også samlet inn få arkiver som dokumenterer samfunnsutviklingen fra 2000-tallet.

Samfunnsområder og aktører på Svalbard

Arkivverket har ansvar for innhenting og bevaring av arkiv og dokumentasjon fra nordområdene og Svalbard. Her er oversikt over arkivene fra Svalbard som er nevnt i Arkivverkets bevaringsplan (2020:38).

Prioriterte aktører:

- Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (bevart i tidsperiode 1906-2002, fra 2002 mangler i depot)
- UNIS – Universitetscenter på Svalbard
- Forskningsstasjon Kings Bay AS
- Hurtigruten Svalbard AS
- Svalbard næringsforening
- Det norske Svalbardselskap
- Svalbard Turn Idrettslag
- Svalbardposten
- Spitsbergen revylag
- Kongsberg Satellite Services
- Arctica Svalbard
- LSN Spitsbergen AS
- Svea Tankanlegg AS
- Apotek Spitsbergen AS
- KunstPause Svalbard
- Polarjazz Spitsbergen
- Longyearbyen Litteraturfestivalen
- Svalbard Skimaraton
- Spitsbergen Maraton
- Longyearbyen jeger- og fiskeforening

Emmy Lou Sutton fra Kansas på jaktcruise til Svalbard i 1932.

Foto: Richard L. Sutton. Reprofoto: Chr. Hansen AS/Perspektivet Museum.

- VISIT Svalbard
- Svalbard museum
- Svalbardbutikken – COOP
- Svalbard arbeiderparti
- Svalbard bryggeri
- Huset Restaurant AS

- Svalbard villmarksenter
- Mary-Ann´s Polarrigg AS

Digitalt skapte privatarkiv

Elektroniske arkiv må ivaretas i sitt opprinnelige format (se kapittel 4 side 44).

3. Samhandling, nettverk og koordinering

Samarbeid og samhandling mellom bevaringsinstitusjoner på privatarkivfeltet i Troms og på Svalbard er nødvendig for å oppnå målet om helhetlig samfunnsdokumentasjon fra regionen. Når arbeidet med alle bevaringsinstitusjonene i regionen sees i sammenheng, utnyttes de knappe ressursene på en mer bære- og slagkraftig måte. På sikt kommer dette også brukerne til gode. Samhandlingen basert på arbeidsdeling og nettverk skal også styrke den enkeltes institusjons arbeid.

Det skal utarbeides en samhandlingsplan på et senere tidspunkt. Forsvarlig arkivbevaring i tråd med Riksarkivarens retningslinjer er avhengig av både faglig kompetanse og tilfredsstillende oppbevaringsforhold. Samhandlingsplanen må omfatte en strategi for hvordan institusjonene har tenkt å komme til målet, som er forsvarlig privatarkivbevaring i tråd med nasjonale føringer. Prosessen med arbeidsdeling, avklaring av roller og innsamlingsområder krever en grundig dialog mellom aktørene og rikelig betenkningstid i institusjonene internt før man kan lande en felles forståelse og retning om hvordan de skal samhandle og dele ansvaret mellom seg.

3.1. Institusjonenes arbeid med privatarkiv per 2023

Privatarkiver er arkiver fra private aktører, slik som organisasjoner, bedrifter, private institusjoner og enkeltpersoner.

For arkivmateriale fra offentlig forvaltning som museene kan ha mottatt gjennom årene er det avtalt gjennom nettverket at institusjonene går gjennom deres samlinger

for å sjekke om de har fått avleveringer av arkivmateriale som er skapt av kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer og etater. Det er også informert at [Arkivloven](#) sammen med de utfyllende forskriftene gir fullstendig juridisk rammeverk for arkivene i offentlig forvaltning og hvor de skal leveres, i dette tilfellet til Arkiv Troms (arkiver fra kommunene i Troms), Statsarkivet i Tromsø (arkiver fra statlige organer), Tromsø byarkiv (arkiver fra Tromsø kommune) eller Samisk arkiv (samiske arkiver).

Institusjonene i Troms og på Svalbard arbeider med privatarkiver på følgende måte:

Arkiv Troms:

I utgangpunktet er alle privatarkiver interessante og bør vurderes for bevaring sett i forhold til samfunnssektor, arkivskaper og innhold. Arkiv Troms ser det er store «hull» i det bevarte materialet som helhet, og ønsker mer aktiv innsats i forhold til urfolk og minoriteter, marginaliserte grupper, nyere organisasjonsliv, næringsliv hvor kvinner dominerer og digitalt materiale. Arkiv Troms har hittil i liten grad samlet inn privatarkiv aktivt, men bevart det som ligger i tilknytning til kommunearkivene. En del større, sentrale arkiver er kommet inn til Arkiv Troms som følge av arkivsjefens personlige engasjement og private kontakter. Skal det være mulig å få tatt vare på digitalt skapt privatarkiv vil det bli nødvendig med mer målrettet innsats og aktiv innsamling. Arkiv Troms ønsker at privatarkivstillingen som er opprettet av Troms fylkeskommune er den mest aktive part i samarbeidet, og vil støtte og bidra med fagkompetanse sånn at denne får gjort en god jobb.

Arkiv Troms sitt geografiske ansvarsområde begrenser seg – ifølge vår selskapsavtale – til Troms fylke, og til kommunal og fylkeskommunal forvaltning. De privatarkivene Arkiv Troms aktivt har sørget for å bevare viser hvor nær sammenheng det er mellom det offentlige og det private på lokalt og regionalt nivå. Vi vil derfor kun avgrense vår bevaringspolitikk geografisk, og åpner for å ta på oss et depotansvar og bevaring av både ikke-digitale og digitale privatarkiv fra Troms. Det er ikke aktuelt for Arkiv Troms å oppbevare arkiver utenfor egen institusjon. Arkiv Troms sørger selv for ordning, listeføring og tilgjengeliggjøring av arkivmaterialet vi har ansvar for å bevare det være seg privat eller kommunalt skapte arkiv.

Arkivverket - Statsarkivet i Tromsø:

Statsarkivet i Tromsø er regionalt depot for Arbeiderbevegelsens arkiver i Nord-Norge (ABANN-arkivet). Utover dette kan Statsarkivet i Tromsø ta imot arkiver som har spesiell regional og nasjonal betydning dersom arkivene står i fare for å gå tapt (Arkivverkets bevaringsplan). Dette vil i så fall skje gjennom dialog mellom Arkivverket og fylkeskoordinerende ledd. For Svalbard og Nordområdene har Statsarkivet i Tromsø et særlig ansvar for å bevare privatarkiv av nasjonal og internasjonal betydning.

Arkivverket – Samisk arkiv:

Samiske privatarkiver er viktige tilskudd til en helhetlig samfunnsdokumentasjon. Det nasjonale ansvaret for å ivareta disse ligger hos Sámi arkiiva (Arkivverket). I 2023 ferdigstilles derfor en egen samisk bevaringsplan for privatarkiver. Avklaring av samarbeid mellom institusjoner med ambisjoner om å ivareta samiske privatarkiver, inngår i dette arbeidet. Dersom mangel på dokumentasjon på viktige felt i det samiske samfunn kan identifiseres, vil et aktivt oppsporings- og innsamlingsarbeid være

aktuelt for å bøte på dette. Samisk språk og kultur skal gjøres gjeldende i tilrettelegging og digital tilgjengeliggjøring for ulike brukergrupper. Kunnskapsutvikling gjort i det samiske (sivil)samfunn og tilgang til denne i form av arkiver, er en demokratisk rett og av betydning for vår felles framtid. Utviklingsarbeidet med samiske privatarkiver knyttes opp mot internasjonale overenskomster om urfolksarkiver.

Ibestad bibliotek:

Ibestad folkebibliotek oppbevarer mindre arkivsamlinger fra lokale foreninger og privatpersoner i sitt magasin. Arkivene har ikke kommet inn gjennom aktiv innsamling, men ofte gjennom enkeltpersoner som en nødløsning siden folkebiblioteket har mulighet til å sikre arkiv i sitt magasin som ellers hadde gått tapt. Et omfattende bankarkiv ble reddet på denne måten. Arkivene er uordnete og lite tilgjengelige for publikum. Biblioteket driver aktiv formidling av sine lokalhistoriske samlinger inkl. arkivalie (f.eks. det pågående formidlingsprosjektet «Lokalhistorisk sus») i samarbeid med Ibestad historielag og Sør-Troms museum. Biblioteket har ingen ambisjoner om aktiv innsamling i fremtiden og ser positivt på fellesløsninger og fylkesdekkende samarbeid.

Midt-Troms museum:

Midt-Troms museum har en, for Troms fylke, stor og omfattende samling privatarkiv i sin portefølje. I 2020 bestod samlingen av 191 arkiv, som til sammen utgjorde 216 hyllemeter. Midt-Troms museum har ikke bedrevet aktiv innsamling av privatarkiver, men vurderer arkiver som tilbys. På den måten kan man si at museet har hatt en inkluderende innsamlingspolitikk av privatarkiver, og har i dag omfattende privatarkiver fra sitt geografiske område.

Midt-Troms museum ønsker å fortsette å være en sentral institusjon i sin region for innsamling av lokalhistorisk viktig materiale; kulturhistoriske gjenstander, foto og privatarkiv. Innsamlingsområdene vil i hovedsak være knyttet til de geografiske områdene som Midt-Troms museum har et museumsforvaltningsansvar for; kommunene Bardu, Balsfjord, Dyrøy, Målselv, Senja og Sørreisa. Hvis det ønskelig i privatarkivnettverket at museet skal ta ansvar for spesifikke emner eller områder, så vil vi være åpne for å drøfte dette. Museet ønsker en nærhet til materialet fra vårt område. Vår egen forskning blir enklere når kildene er i vårt eget hus, og ikke minst også kan være tilgjengelig for lokalhistorikerne våre.

Midt-Troms museum har etablert et dedikert magasin for privatarkiv i magasinet

i Sundlia leir. Museet har også lokaler like ved som kan fungere som lesesal. Arkivrommet er stort nok til å romme museets arkiv i dag, men har begrenset plass for fremtiden. Museet har deponert en del større arkiver hos Statsarkivet i Tromsø, og det kan være aktuelt å videreføre en slik ordning.

Museet har i sin arbeidsplan og videre Handlingsplan for 2024 at privatarkivsamlingen skal gjennomgås. I den prosessen vil arkivmaterialet som ifølge Arkivloven er offentlig materiale avleveres Statsarkivet/ Arkiv Troms.

Nord-Troms museum:

Nord-Troms museum har per dags dato ikke utarbeidet en offentlig bevaringspoli-

Elen og Aslak Persen Siri hører samisk andakt på radio i Gammelgården på Havnes. Året er 1936.

Foto: Annie Giæver/ Nord-Troms museum.

tikk, men har som mål å få dette på plass i løpet av 2024. Museet samler per dags dato ikke aktivt inn privatarkiver grunnet manglende ressurser, men det vil være både naturlig og ønskelig at museet kommer til å samle inn arkiver som er av betydning for Nord-Troms som region (kommunene Storfjord, Lyngen, Kåfjord, Nordreisa, Skjervøy og Kvæangen). Særlig viktige arkiver vil være tilknyttet samisk/kvensk språk og historie, 2. verdenskrig, gjenreising, gruve-drift, foreningsliv og handel/forretninger.

Nord-Troms museum ønsker at kompetansen innenfor privatarkiv skal heves hos den enkelte institusjonen, fremfor at arkiver sentraliseres og denne kompetansen forblir hos noen få privatarkivaktører. I det fremtidige samarbeidet ser vi for oss et nettverk hvor vi lærer av hverandre og deler beste praksis innenfor fagfeltet (nettsider, samlinger o.l), og at man etablerer samarbeidsprosjekter som kommer alle institusjonene til gode gjennom at ressursene fordeles blant deltakere.

Det er ikke ønskelig å oppbevare museets arkiver utenfor egen institusjon. Museets arkiv er relativt lite, og museet har magasinplass til å oppbevare dette selv og vil også kunne jobbe med å øke tilgjengeligheten, for eksempel gjennom samarbeid med studiebibliotekene i regionen. Igjen er det ressursene til å drive utviklingsarbeid innenfor dette området som har vært utfordringen. Nord-Troms museum ønsker å gjennomføre arbeidet selv, slik at kunnskapen forblir i Nord-Troms museum og regionen. Dersom andre utfører dette arbeidet på våre vegner, øker vi hverken kunnskapen som disse arkivene innehar eller kompetansen innenfor institusjonen.

Nord-Troms museum har hatt lite menneskelige ressurser for å arbeide med privatarkiver, men i høst 2023 utlyste museet 100 % stilling som arkiver med ansvarsområde fotografier og historisk arkiv. Arkivarens arbeidsoppgaver vil være blant

annet katalogisering og digitalisering av privatarkiver slik at privatarkivene blir lettere tilgjengelig for forskere, lokalhistorikere og andre interesserte.

Perspektivet Museum:

Perspektivet Museum arbeider ut fra Strategi (2023 – 2027) og Samlingsplan (2023 – 2027). Her kommer det frem at museet i perioden skal prioritere å ordne, sikre og tilgjengeliggjøre fotosamlinger som allerede finnes i museet, i første rekke samlingene etter Knut Stokmo. Begrensede ressurser gjør at museet har en svært restriktiv innsamlingspolitikk. Museet samler:

- Arkivalia knyttet til forfatter, maler og privatperson Cora Sandel/Sara Fabricius (1880-1974). Dette er fordi museet også eier og forvalter mange av hennes malerier, samt store samlinger av gjenstander, litteratur og foto. Museet anser det som verdifullt for forskning og formidling å holde materialet samlet.
- Enkelte fotosamlinger (vurderes skjønnsmessig). Inntak kan begrunnes ut fra at bildene f.eks. er skapt av viktige lokale fotografer, eller på annen måte supplerer og fyller ut eksisterende samling.
- Samlinger som er relevante i forhold til et dokumentasjons-, utstillings og forskningsprosjekt museet arbeider med.

Perspektivet Museum kommer kun til å samle ut fra kriteriene over, og dette vil være svært begrenset. Det viktigste er å ordne, sikre og tilgjengeliggjøre det museet allerede har. Om Perspektivet Museum skal ha noen rolle må det være innenfor foto. Hvordan dette skal foregå må man komme tilbake til, men for å kunne være en ressurs for andre må museet jo aller først ha ressurser til å få orden på sitt eget.

WOW- Walls of Women Tromsø juli 2021 da Cora Sandel/Sara Fabricius fikk sin egen vegg vis a vis Perspektivet Museum. De deponerer også arkivmateriale etter forfatteren og billedkunstneren.

Foto: Mari Hildung/Perspektivet Museum.

Bildet er fra animasjonsworkshop på Perspektivet Museum i samarbeid med TIFF junior. Det ble lagd filmer med hjelp av iPads og bilder fra Stokmo Foto AS sin fotosamling fra Tromsø, en fotoskatt om byens utvikling og fotohistorie.

Foto: Mari Hildung/Perspektivet Museum.

Perspektivet Museum ser det som uproblematisk å oppbevare arkiver utenfor egen institusjon. Museet oppbevarer allerede en del materiale på Statsarkivet i Tromsø og Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana. Arkiver kan gjerne ordnes av andre. Mulig at dette er mest aktuelt i forhold til papirarkiver. Litt mer usikker om det er praktisk at fotoarkiver ordnes i tilknytning til perspektivet, der det sitter en del kompetanse.

Svalbard museum:

Svalbard museums bevaringspolitikk går ut på å bevare privatarkiver fra privatpersoner med tilknytning til Svalbard samt lokale lag og foreninger. Materialet må være av kulturhistorisk interesse og Svalbardrelatert. Museet anser derfor Svalbard som sitt ansvarsområde. Per dags dato driver ikke museet med aktiv innsamling av privatarkivmateriale. Materialet har blitt gitt til museet i tiden 1964 – 2023 av personer og foreninger som tok kontakt med museet. I dag prioriteres ordning, digitalisering og katalogisering i Asta. Svalbard museum dedikerer omtrent et halvt årssverk til arbeidet med arkivsamlingen, og anser dette som tilstrekkelig til å fortsette ordning av materiale på egenhånd. Lagringskapasiteten, og lagringsforholdene er gode. Svalbard museum er fortsatt positive til fellesløsninger, men først og fremst for digitalt skapte arkiver, og magasinering av digitaliserte arkiver.

Sør-Troms museum:

Sør-Troms museum (STMU) har p.t ikke utviklet en egen innsamlingspolitikk, men har under utarbeidelse en samlingsforvaltningsplan for virksomheten. I denne vil museets innsamlingspolitikk inngå, en bevaringspolitikk for arkiv vil være en del av museets innsamlingspolitikk.

Museet har midlertidig inntaksstopp av gjenstander i museet (med noen unntak i spesielle tilfeller som er veldig viktig for regionen). Bakgrunnen for dette er at man har store gjenstandssamlinger som ikke er tilfredsstillende registrert, og vi ønsker å skaffe en tilfredsstillende oversikt over samlingene før vi starter med aktiv innsamling. Det samme gjelder til en viss grad på arkivfronten. Museet har en del arkiver i sine samlinger (som kartleggingen viser), men har ikke prioritert ressurser til dette arbeidet, og har heller ikke lagt planer for aktiv innsamling av arkiv i de nærmeste årene. Museet har besluttet å ta inn noen få privatarkiver som i dag oppbevares i kommunene Salangen, Kvæfjord, Tjeldsund, Lavangen, Ibestad og Harstad. Dette er foreløpig ikke gjennomført, men det planlegges å i alle fall ta inn ett av de aktuelle arkivene i løpet av 2023.

Museets innsamlingsområde er ikke definert, men i utkastet til samlingsforvaltningsplanen står følgende om museets innsamlingspolitikk: *«I henhold til Stiftelsen Sør-Troms Museums vedtekter skal innsamling og bevaring av kulturhistoriske gjenstander, kilder, bilder, dokumenter, annet arkivmateriale, tradert historie og lyd- og bildeopptak bidra til å belyse regionens historie (§2). I §7 heter det videre at det skal legges vekt på å få fram et representativt tverrsnitt av distriktets natur- og kulturhistoriske bakgrunn. Stiftelsen skal videre også arbeide for å bevare kulturminner og fysisk miljø av kultur- og naturhistorisk betydning. Objekter som tas inn i våre samlinger skal ut fra dette ha en bakgrunn i det kulturhistoriske miljøet museet representerer. Det kan gjøres unntak fra denne retningslinjen».*

Museets rolle i det fremtidige samarbeidet med privatarkivfeltet er p.t ikke definert, men museet har startet en intern diskusjon om hvordan arkivarbeidet skal prioriteres. Siden STMUs opprinnelige deltakelse i prosjektet var knyttet til en ansatt som nå har skiftet jobb, har vi ikke hatt mulighet

til å meisle ut tankene om vår rolle i det fremtidige samarbeidet med privatarkivaktørene. Erfaringene med prosjektet og det regionale samarbeidet med andre privatarkivaktører er imidlertid gode og fruktbare, og STMU ønsker i fremtiden å være en samarbeidspart i nettverket. Museet er opptatt av hvordan man ved en eventuell samlokalisering av privatarkiver også på best mulig måte kan samarbeide for å sikre tilgang og tilgjengeliggjøring av privatarkiv med betydning og verdi for befolkning og andre i vår region, både når det gjelder tilgang på originalmateriale, søkbarhet/tilgang digitalisert materiale og, ikke minst, formidlingsprosjekter knyttet til arkiver.

STMU vurderer det som hensiktsmessig å oppbevare privatarkivene utenfor egen institusjon/annet sted i fremtiden, og da gjerne i et regionalt fellesmagasin slik det vurderes ifm. dette prosjektet. Hvis dette blir aktuelt, ønsker museet midlertid å ha mulighet til å hente enkelte arkiver tilbake til STMU ved behov og at det gis tilgang til eksterne interessenter, og da at slike forhold er en del av skriftlige avtaler knyttet til deponering i fellesmagasin.

Som flere av de andre aktørene som ligner på STMU i Troms, skulle vi i utgangspunktet gjerne selv ha hatt ressurser til å ordne arkivene våre for å sikre nærhet til materialet og sørge for «aktivering» av den verdifulle historien som ligger i disse arkivene. Imidlertid har vi ikke i dag de ressursene som kreves for å gjøre dette arbeidet. På dette tidspunktet, ønsker museet derfor at ressurser tilknyttet et mulig fellesarkiv også ordner arkivene slik at de lettere kan tilgjengeliggjøres for allmennheten.

Troms fylkeskommune:

Troms og Finnmark fylkeskommune blir delt i hhv Troms og Finnmark fylkeskommuner fra 1.1.2024. Troms fylkeskommune skal overta fylkeskoordinerende ansvar for

privatarkiv i Troms fra Statsarkivet i Tromsø. I dette ligger at fylkeskommunen skal koordinere arbeidet med privatarkiv og utvikle privatarkivfeltet i Troms, samhandle med Arkivverket om privatarkivarbeidet i fylket og inngå i det nasjonale nettverket for privatarkiv. Fylkeskommunen skal også følge opp og vedlikeholde planverk på privatarkivområdet.

Tjenesten skal lede og utvikle nettverk for privatarkiv i fylket og legge til rette for kompetanseheving for nettverket ved behov. Den fylkeskommunale tjenesten må kunne gi råd til og veilede partene i nettverket som selv ikke innehar arkivkompetanse, og samhandle med de institusjonene som har slik kompetanse om veiledning, rådgivning og kompetansearbeid.

Fylkeskommunen skal i samråd med partene i nettverket ta initiativ til å løse felles utfordringer og felles utviklingstiltak. Dette kan være behov for felles depot med ordningsfasiliteter og formidlingsløsning, felles utviklings- og formidlingsprosjekter og felles løsning for å ivareta digitalt skapte arkiver. Privatarkivtjenesten vil sees i sammenheng med fylkeskommunens oppfølging av museer og bibliotek.

Det er ikke forventet at fylkeskommunen selv skal eie arkiv og bygge opp egen samling av privatarkiv. Ved evt. ledig kapasitet kan tjenesten bidra til ordning av arkiv i samråd med parter som har slikt behov.

Tromsø bibliotek og byarkiv:

Byarkivet har siden opprettelsen av enheten Tromsø bibliotek og byarkiv hatt en privatarkivpolicy hvor det kun har blitt tatt inn privatarkiv som har hatt en særlig tilknytning til kommunens virke, eller hvor kommunen har vært en sentral aktør. Eksempler på dette er privatarkiv etter tidligere rådmann Lars Thøring, og privatarkivet etter Tromsø 2018. Men policyen har ført

til ulike vurderinger slik at vi i dag sitter på privatarkiv som egentlig faller utenfor byarkivets «innsamlingsområde». Byarkivet driver ikke aktiv innsamling av privatarkiv.

Arkivverket gjennomførte i 2021 tilsyn ved arkivholdet i Tromsø kommune. I forbindelse med tilsynet jobbes det nå med saksfremlegg til politisk sak for ordning, finansieringsplan mv for kommunens arkiv: Det har spilt inn forslag om at det inkluderes en del om privatarkiv i dette saksframlegget til byarkivar og bibliotekssjef. En del av spørsmålene det bes om avklaring på må behandles politisk før det kan gis et endelig svar fra byarkivet. I saksfremlegget vil byarkivet be om en avgjørelse særlig i forhold til privatarkiv som kan knyttes til rettighetsdokumentasjon (barnehager, skoler) og kulturfeltet. I tillegg må det tas stilling til andre privatarkiv slik som de etter velforeninger, distriktsutviklingslagene mv. Saken må først inntas av avdelingssjef som vil bestemme om den skal opp til politisk behandling eller ikke. utfordringer knyttet til magasinplass og bemanning/kapasitet som også vil ha noe å si for privatarkivsituasjonen hos Tromsø byarkiv vil være en del av byarkivets saksfremlegg til ny kommunedelplan for kultur 2024-2031.

Inntil et eventuelt politisk vedtak er på plass kommer ikke byarkivet aktivt til å samle inn privatarkiv, men vil fremdeles kunne takke ja til privatarkiv som faller inn under nåværende policy (særlig tilknytning til kommunens virke eller kommunen som sentral aktør). En geografisk begrensning vil være det som i dag er Tromsø kommune, samt materiale fra de tidligere kommunene Hillesøy, Ullsfjord og Tromsøysund før kommunesammenslåingen i 1964.

Byarkivet er i utgangspunktet positiv til oppbevaring av privatarkiv i et fellesmagasin, særlig med tanke på dagens utfordringer med magasinplass. Her burde det imidlertid være unntak, for eksempel med rettighetsdokumentasjon med sensitive

personopplysninger. Det samme gjelder ordning av arkiv: privatarkiv kan gjerne ordnes av andre, men igjen med unntak av arkiv som inneholder særlige sensitive personopplysninger. Det er også viktig at de ulike funksjonsområdene ikke blir for oppdelt mellom de ulike institusjonene.

Byarkivet kan bistå med veiledning og opplæring for de andre privatarkivaktørene i fremtiden. Men med et forbehold om at byarkivet er en liten arkivinstitusjon med få ansatte og ofte et høyt arbeidspress.

UiT Norges arktiske universitet – Polarmuseet:

Polarmuseet tar inn arkivmateriale knyttet til museets oppdrag, polarhistorisk tematikk eller materiale som kan knyttes til forskningsprosjekter. Polarmuseet samler ikke aktivt inn materiale, men tar imot relevant materiale om giver ønsker å gi det til museet. I skrivende stund foreligger det ikke en samlingsplan. I samarbeid med Norges arktiske universitetsmuseum, som Polarmuseet er en del av, er det igangsatt et arbeid for ny plan for både gjenstander og arkivalia.

Polarmuseet bevarer sitt arkivmateriale på Statsarkivet – et samarbeid som ble inngått før Polarmuseet ble en del av UiT Norges arktiske universitet i 2010. Per i dag ordnes arkivet selv i tett samarbeid med Statsarkivet, men museet har ikke en egen stilling tilknyttet arkivmaterialet. Polarmuseets administrasjonsarkiv oppbevares på Polarmuseet.

Selv om Polarmuseet ikke aktivt samler inn nytt materiale, ønsker Polarmuseet å være med i nettverkssamarbeidet både for læring, kunnskapsdeling og dialog. Museet har en god del arkivalia, og tar fortsatt imot materiale dersom det passer inn under kravene som stilles.

**UiT Norges arktiske universitet –
Tromsø museum:**

Museets ansvarsområde og hovedoppgaver er innenfor forskning og forskningskommunikasjon, utvikling og bevaring av vitenskapelige samlinger, formidling, forvaltning og undervisning med fokus på nordnorsk samfunns-, natur- og kulturhistorie. I skrivende stund foreligger det ikke en oppdatert samlingsplan, men det er nylig nedsatt en arbeidsgruppe som skal revidere foregående plan som var for perioden 2011-2015. I den foregående samlingsplanen (innsamlingsstrategier) heter det blant annet at «Tromsø Museum-Universitetsmuseet har et særskilt ansvar for samiske etnografiske samlinger og arkiv og nordområdenes materielle kulturarv». Dessverre beskrives det i mindre grad en konkret plan for arkivalia, da fokuset i større grad er lagt til de materielle gjenstandene. Bevaringspolitikken er derfor litt avhengig av hvilken kategori

de tilhører, herunder nyere kulturhistorie, samisk etnografi og arkeologi.

Fremtidig tilvekst til samlinger og arkiv vil hovedsakelig være forskningsbasert og foregå gjennom utvelgelse basert på museets ansvarsområde og oppdrag. Men tilknyttet kontekstualisering og materialitet av blant annet nyere kulturhistorie nevnes det i samlingsplanen at: «Historien om hvordan de gjorde det før er ikke lengre det viktigste forskningsfokus i den vitenskapelige utforskning av nordområdene. Med dette som bakgrunn vil vår innsamlingsplan ikke gi klare retningslinjer for hvilke ting som skal samles i framtida». Det stilles likevel en del krav tilknyttet de objekter/arkiv som eventuelt skal inngå i museets samling, blant annet at de skal inngå i en mulig forskningsaktivitet, slik at pågående forskning kan kontekstualisere hvorfor og hvordan gjenstander/arkiv bidrar i «moderne opplysnings- og identitetsarbeid». De

Utstillingen «Polarhistorie på skeiva» ved Polarmuseet, Norges arktiske universitetsmuseum markerte Skeivt kulturår 2022. I lys av ulike dokumentariske opplysninger gav den nye historie-perspektiver til polarhistorie.

Foto: Mari Karlstad/Norges arktiske universitetsmuseum.

må (sic) også bidra til identitetsrefleksjon som peker fremover i tid.

I forhold til nyere kulturhistorie nevnes det i mindre grad konkret arkivalia, men i relasjon til samisk etnografi beskrives arkivene som «forskerarkiv etter forskere som i ulike perioder har vært tilknyttet faggruppen (herunder bl.a. Qvigstad, Vorren, Paine, Aarseth og Kalstad), i tillegg til arkivene som er etablert av dagens forskere». Samlingen innbefatter også arkivalia som tidligere er gitt som gave (Wiig). Innsamling og dokumentasjon har og er fortsatt begrunnet i planer som tilpasses nye forskningsoppgaver, og materialet må ses på som en samling av fortidige og nåtidige kunnskaper. Men grunnet en økende tilkomst av nye og lokale samiske museer i de senere år, har tilveksten av nye gjenstander og arkiv vært begrenset. Årsaken er at gjenstander og arkivalia i stadig økende grad tolkes og oppfattes som noe som bør være lokalt forankret. Derfor vil fremtidig tilvekst til både arkiv og samlinger i all hovedsak være forskningsbasert, og da tuftet på en «streng utvelgelse». Relevant materiale vil selvsagt bli vurdert opp imot de overnevnte kriterier (eller vurdert ut ifra en ny samlingsplan) før en eventuell innlemming i våre samlinger. Utfordringen er at samlingsplanen i liten grad definerer og konkretiserer forskjellen mellom de ulike arkivtypene, herunder privatarkiv. Museet er uansett interessert i å ivareta privatarkiver. I dag har vi blant annet Margarethe Wiigs arkiv.

Universitetsmuseet er selvsagt interessert i å ta del i arbeidet i forhold til privatarkivaktører, både til å skape bedre samarbeid på tvers av ulike institusjoner, men også i forhold til å dele og å erverve oss kunnskap. Universitetsmuseet har i dag en noe utfordrende situasjon i forhold til arkiv, da man ikke har egne arkivarer som konkret jobber med arkiv.

Om det kan det være aktuelt å oppbevare arkiver i egnede magasiner utenfor egen

institusjon/annet sted i fremtiden, f. eks i fellesmagasin, er noe som bør diskuteres nærmere på museet, da det ikke er tatt stilling til en slik løsning. Tidligere planer om nytt museumsbygg er lagt på is, og dagens situasjon er usikker med tanke på lagrings- og arkivplass med nåværende bygningsmasse. Vi er interessert i å høre mer om hva et slikt fellesmagasin innebærer, og hvorvidt det er gunstig å ha dette. Per dags dato er våre arkiv tilordnet av oss, og vi har også benyttet oss av studenter for tilordning av arkiv.

UiT Norges arktiske universitet – Universitetsbiblioteket:

Tromsø Universitetsbibliotek (UB) har per dags dato ikke utarbeidet en bevaringspolitikk for privatarkiv og har ikke utarbeidet policy eller regelverk. Arbeidsansvaret for UBs privatarkiv ligger hos fagansvarlig for historie og gruppen for eldre samlinger. Tidligere ble arkivmateriale samlet inn etter skjønn, men ofte hverken ordnet eller tilgjengeliggjort. Flere ukjente privatarkiv står på hyllene. To privatarkiv jobbes det aktivt med for tiden:

- PA 15 Iver Jåks som UB forvalter på vegne av Stiftelsen Inger og Iver Jåks. Prosjektmedarbeider Jan Martin Berg ordner for tiden privatarkivet på nytt og skal etter hvert digitalisere deler, muligens hele privatarkivet. Stiftelsen stiller prosjektmidler, UB kontorplass og nødvendig infrastruktur. Arbeidet skjer under veiledning av Statsarkivet i Tromsø.
- PA 28 Knut Lunde har fått støtte via arkivutviklingsmidler. Materialet er grovrenset, ordnes og er under digitalisering. Arkiv Troms og Statsarkivet veileder arkivarbeidet.

I og med at UB ikke har en policy rundt dette, skal institusjonen ikke samle inn ak-

tivt. Med utgangspunkt i manglende retningslinjer rundt privatarkivene ved UB, er det vanskelig å svare på spørsmålet. UB disponerer en sikkerhetsbenk klasse 1 (avtrekksskap). Skapet er ofte i bruk på UB, men vil i noen grad kunne være tilgjengelig for andre institusjoner. Spørsmålet ble drøftet flere ganger, per dags dato skal status quo beholdes. UB har ingen ansatte med arkivfaglig kompetanse, men har tidligere ordnet en del arkiver, ofte med store kvalitetsforskjeller. Arkivene som ble ordnet og der katalogen er tilgjengeliggjort etterspørres jevnlig. I de fleste tilfeller hadde det vært ønskelig med kvalifisert hjelp til ordningsarbeidet, eventuelt veiledning.

Várdobáiki museum:

Várdobáiki museum har ansvar for museumsvirksomhet i Nordre Nordland og Sør-Troms og tilhører det nordsamiske språkområdet med både markasamisk, reindriftssamisk og sjøsamisk kultur. Fokusområdet er dokumentasjon av kulturminner, oppbygging av gjenstands- og bildearkiv, samt gjennomføring av flere dokumentasjonsprosjekter innenfor immateriell kultur og bygningsvern. Museet samler inn historier og muntlige kilder knyttet til disse dokumentasjonsprosjektene. Museet driver ikke aktiv innsamling av privatarkiver. Várdobáiki museum har magasinplass i form av skap og rullearkiv. Pr. dags dato har ikke museet behov for å oppbevare arkivmateriale utenfor museet. Det vil være naturlig å se museets privatarkivarbeid i sammenheng med Samisk arkiv sitt ansvarsområde. Várdobáiki museum er positiv til fylkesdekkende nettverksarbeid, men i dag har dessverre ikke kapasitet å delta aktivt i det på grunn av personalressurser.

3.2. Nettverk for privatarkiv i Troms og på Svalbard

I 2020 ble nettverket for privatarkiv i Troms og Svalbard etablert. Nettverket har hatt

en sentral rolle i planprosessen. Gjennom prosjektet er museene og bibliotekene blitt knyttet sammen til et organisert samarbeid om privatarkiv med arkivinstitusjonene i regionen, som er Arkiv Troms, Statsarkivet i Tromsø, Samisk arkiv og Tromsø byarkiv. Deltakelse på nettverket bygger på frivillig basis. Nettverket ledes og koordineres av Troms fylkeskommune gjennom den nyooprettede fylkeskommunale privatarkivtjenesten og koordinatorstillingen.

Nettverket skal, gjennom regelmessige møter og annen dialog, være et viktig samarbeidsorgan og en faglig ressurs hvor innsamlingsplaner og faglige utfordringer drøftes, erfaringene utveksles, informasjonen og kunnskap om arkivfaglige emner deles, fellesprosjekter og andre aktiviteter planlegges og privatarkiver og ressurser synliggjøres. Nettverket har også en viktig rolle i kompetanseheving. Nettverket sammen besitter mye kompetanse som kan brukes til å lære av hverandre og kurse hverandre. Gjennom nettverket vil de etablerte arkivinstitusjonenes kompetanse komme museene og bibliotekene til gode mens museene og bibliotekene har lang erfaring med formidling, samlingsforvaltning bl.a. bevaring av fotografier som arkivinstitusjonene har nytte av. Noe kompetanse og kunnskap må innhentes utenfor nettverket. Her kan Arkivverket sentralt, Nasjonalbiblioteket, Arkivforbundet og det nasjonale nettverket for fylkeskoordinerende og nasjonale aktører for privatarkiv ha en viktig rolle, og det er viktig å holde tett kontakt med disse.

Hvordan nettverket utvikles videre og hvilke samarbeidsformer som praktiseres fremover bør drøftes nærmere i forbindelse med arbeidet med samhandlingsplan for nettverket

3.3. Privatarkivtjeneste i Troms

Ved budsjettbehandlingen i desember 2022 bevilget Troms og Finnmark fylkes-

Innhenting av kunnskap og ideer er en viktig del av det regionale privatarkivsamarbeidet. Nest-leder Ole-Bjørn Fossbakk forteller om tjenester, prosjekter og arkiver ved Arkiv Troms.

Foto: Inger Lene Nyttिंगnes/Varanger museum IKS.

ting driftsmidler til en fylkeskommunal arkivtjeneste for privatarkiv i Troms. Fylkeskommunen arbeider nå med å opprette og bygge opp en privatarkivtjeneste.

Arkivtjenesten skal ivareta rollen som fylkeskoordinerende organ for privatarkiv i Troms. Statsarkivet i Tromsø har frem til nylig hatt denne oppgaven. Dette har vært nødløsning for at viktige arkiv ikke skulle gå tapt. Statsarkivet har verken hatt ressurser eller anledning til å fylle rollen slik den er ment å være. Fylkestingsvedtaket er derfor et stort løft for arbeidet med å ta vare på historien etter privat virksomhet i Troms.

Det er opprettet en fast stilling som rådgiver/koordinator for privatarkiv ved Plan- og kulturetaten. Stillingen har sin plass i et arkivfaglig miljø ved Statsarkivet i Tromsø eller Arkiv Troms. Rådgiveren skal være på plass 1.10. 2023 og skal ha en sentral rolle i koordinering av tjenester.

Den fylkeskommunale privatarkivtjenesten skal ha oppgaver som:

- Ivareta rollen som fylkeskoordinerende organ for privatarkiv i Troms.
- Utvikle privatarkivfeltet i samarbeid med museer, bibliotek og arkivinstitusjoner.
- Koordinere innsamling, oppbevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiver.
- Fungere arkivfaglig kompetansesenter i bevaring og tilgjengeliggjøring. (institusjonene), samt i arkivdanning med tanke på avlevering (arkivskapere).
- Planlegge og gjennomføre kompetansetiltak på privatarkivfeltet.
- Initiere, gjennomføre og støtte utviklingsarbeid på privatarkivfeltet.
- Koordinere et faglig felleskap av bevaringsinstitusjoner og nettverksarbeid i fylket.
- Følge opp og vedlikeholde planverk på privatarkivområdet.
- Samhandle med Arkivverket og inngå i det nasjonale nettverket.

4. Digitalt skapte privatarkiv

Den digitale og teknologiske utviklingen går i et raskt tempo og medfører utfordringer i bevaring, avlesning og tilgjengeliggjøring av alle typer digitale arkiver. Private samfunnsaktører i Tromsø og Svalbard skaper i økende grad sine arkiv digitalt og med ulike digitale medier, men det er foreløpig avlevert lite digitalt skapte privatarkiver i depot ifølge kartleggingen av privatarkivbestanden i planprosjektet.

Bevaringsproblematikken knyttet til digitalt skapte arkiver handler om flere ting. Den ene handler om hvordan man fanger opp informasjonen. De nye privatarkivene som er skapt gjennom e-post, SMS og på sosiale medier som blogg, på Twitter og Facebook er det vanskelig å innhøste og langtidslagre. Risikoen er at mye viktig og bevaringsverdig i mediestrømmen vil gå tapt i fremtiden. Behandling og bevaring av digitalt skapte arkiver stiller også krav til kompetanse, utstyr, programvare og rutiner og verktøy

for mottak og lagring, samt konvertering til avlesbare lagringsenheter.

Digitalarkivet jobber for tiden med å utvikle en forbedret nasjonal fellesløsning for mottak, bevaring og tilgjengeliggjøring for arkiv. Denne løsningen kommer til å være åpen også for privat sektor. Så lenge bygingsprosessen av det nye Digitalarkivet pågår ligger ansvaret for mottak og langtidslagring av digitale arkiver hos bevaringsinstitusjonene.

Det er fremdeles samlet inn lite digitalt skapte privatarkiver i regionen. Flere bevaringsinstitusjoner har ikke vært villige til å ta imot digitalt skapte privatarkiv. De fleste mangler ressurser, kompetanse, utstyr og gode systemer for dette. Det er kanskje ikke hensiktsmessig heller at alle bevaringsinstitusjoner i regionen satser på dette feltet, men at en fellesressurs tar ansvar for digitalt skapte privatarkiver.

5. Analoge og digitale medier

Bevaringsinstitusjonene i Troms og på Svalbard har i hovedsak tatt vare på ulike type analoge og digitale medier som fotografier, film og lyd. Disse har vært en del av et arkiv, sjeldent hele samlinger. Unntaket her er samlinger som museene skaper selv ved å samle inn fotografier/enkeltfotografier for å lage samlinger av disse.

Bevaring og tilgjengeliggjøring av både analoge og digitale bilde- og lydbærende medier handler ikke om hva bør vi tar vare

på, men heller om hvordan vi sikrer, avleser og tilgjengeliggjør dokumentasjonen. Bevaringsproblematikken er ikke ulik bevaring av digitalt skapte arkiver. De fleste institusjonene mangler ressurser, kompetanse, utstyr, programvarer og gode rutiner for å bevare og gjøre dem lesbare. I tillegg trengs det god faglig kjennskap til metadata og proveniens, samt innhold av materialet for å gjøre materialet mest mulig gjenfinnbart for eksempel gjennom indeksering.

Foto: Sonja Siltala/TFFK

6. Magasiner

I forbindelse med planprosjektet ble magasinforholdene hos bevaringsinstitusjonene også kartlagt (magasinoversikt i vedlegget 3). Mangel på magasinplass er den mest kritiske utfordringen i Troms. For øyeblikket er det ikke magasinplass i regionen og flere institusjoner har innført inntaksstopp for privatarkiver. Dessuten oppbevares det mye materiale i magasinforhold som ikke oppfyller arkivforskriftens krav om vern mot vann, fuktighet, stabilt klima i arkivlokalet og at arkivlokalet skal ha fast tilsyn og renhold. De fleste institusjonene har heller ikke eller har mangelfull lesesalsløsning. Veiledningen og studering av arkivene skjer oftest på ansattes kontor.

Det er flere måter å øke magasinkapasitet. En **løsning** kan være etablering av en samarbeidsmodell der en fellesressurs sørger for faglig forvaltning og sikker oppbevaring av arkivene. Etablering av et historisk senter på fylkesnivå kan være en slik samarbeidsmodell. Dette forutsetter at ordning og formidling skjer i samarbeid

med den enkelte arkiveier, eller i fellesskap med flere/alle parter. På den måten utvikles det et fellesskap omkring kunnskap og bevissthet om privatarkiv, uten at de andre bevaringsinstitusjonene, særlig museene og folkebibliotekene, behøver å bygge opp arkivkompetanse og etablere magasiner. Da får man også en slagkraftig enhet som kan søke om eksterne midler til felles prosjekter.

Både Statsarkivet i Tromsø og Arkiv Troms kan om ønskelig fungere som fellesdepot på litt sikt. Arkiv Troms er i forhandlinger med Kræmer Eiendom om leie av kontorer og magasin. Etter at en eventuell kontrakt er inngått kan ombygging begynne og muligens være klare for innflytting ved årsskiftet 2025/2026. I Statsarkivbygget i Breivika vil det bli ledig rundt 4 000 hyllemeter magasinplass når Arkiv Troms flytter ut. Hvor mye av dette som kan stilles til disposisjon for andre bevaringsinstitusjoner enn Arkivverket er ikke avgjort.

7. Kompetanse og kompetansebehov

I planprosessen ble også kompetanse og kompetansebehov hos institusjonene kartlagt. Kartleggingen viser at det er for liten kompetanse på arkiv i bibliotek og museer. En grunn til at museene og bibliotekene mangler formell arkivfaglig kompetanse er at privatarkiv ikke har blitt ansett som deres primære arbeidsfelt. Derfor har ikke privatarkiv heller blitt betraktet som et sentralt satsningsområde. Ansatte i bibliotek og museer har ofte bygget sin arkivfaglige kompetanse gjennom hospitering i arkivinstitusjoner og gjennom kurs.

I kompetansekartleggingen kom det også frem at behovet for spesialkompetanse er stort ved nesten alle bevaringsinstitusjoner. Dette gjelder særlig kompetanse innen IT og juss som alle institusjoner har stort behov for. Mengden av digitale arkiv øker og klargjøring, avlevering og håndtering av arkiv i digitalt depot stiller høye krav til IT-kompetanse. For eksempel opplever Tromsø byarkiv allerede et behov for juridisk veiledning i flere sammenhenger (innsynsbehandling, vurderinger som gjelder bevaring og kassasjon, arkivplanarbeid og personopplysninger mv). Innsynsbehandling

sett i lys av ny arkivlov kan også bli en utfordring med tanke på juridisk kompetanse.

I kartleggingen kom det frem følgende kompetansebehov:

- grunnleggende kunnskap til arkivarbeid: arkivfaglige prinsipper, mottak, ordning, katalogisering og tilgjengeliggjøring
- avtaler i forbindelse med avlevering og deponering
- papirkonservering, sanering av muggsopp og skadedyr
- utfordringer i fotobevaring
- kompetanse knyttet til teknologiske og faglige strømninger nasjonalt og internasjonalt
- klausuleringsbestemmelser, personvern og personvernforordningen (GDPR)
- opphavsrett og generelt lovverket i arkivarbeid (særlig foto og manuskripter)
- kompetanse innen IT og juss
- bevaring av digitalt skapte arkiv som klargjøring, avlevering og håndtering av arkiv i digitalt depot

8. Personressurser

I forbindelse med planprosessen ble også personressursene kartlagt. Det er bare én av de 14 bevaringsinstitusjonene i regionen som har faste stillingshjemler for privatarkivararbeid. Dette er Svalbard museum som har en fast arkivarstilling. Ansatte i de andre institusjoner jobber sporadisk med privatarkiver ved siden av andre oppgaver.

Privatarkivarbeidet i institusjonene er svært tilfeldig og helt avhengig av eksterne mid-

ler som Riksarkivarens utviklingsmidler og Norsk kulturfonds avsetting slik at institusjoner har kunnet sette i gang ordnings-, katalogiserings- og digitaliseringsprosjekter. Det er ikke bærekraftig på lang sikt. Privatarkiv krever mer ressurser enn det som er tilgjengelig med dagens stillinger. På grunn av manglende stillinger til dette feltet får depotinstitusjonene et stadig større etterslep når det gjelder ordning, registrering og digitalisering.

Arkivar Haakon Unhammer Kvaale fra Svalbard museum, rådgiver Anna F. B. Haugen fra Tromsø bibliotek og byarkiv og museumsrådgiver Siv A. H. Henriksen fra Troms fylkeskommune diskuterer hvordan det regionale samarbeidet kan utvikles videre.

Foto: Helena Maliniemi/TFFK.

9. HMS og fysiske arbeidsforhold i arkivarbeid

Magasinkartleggingen viste hvilke arbeidsforhold arkivansatte jobber under i de ulike bevaringsinstitusjonene i regionen. De fysiske arbeidsforholdene hos de fleste bevaringsinstitusjonene var ikke tilfredsstillende. Den enkelte ansattes kontor brukes som mottaks- og ordningsrom uten tilstrekkelig avtrekksluft. Personalet bruker i liten grad forskriftsmessig verneutstyr. Fasiliteter både til sanering av muggsopp og skadedyr mangler. Dette gjelder særlig museene. Det er bare Universitetsbiblioteket (UB) i regionen som har lokaler til sanering av muggsopp med to avtrekkskap med hepafilter og utlufting direkte ut.

Kartleggingen viser at det er behov for å ta med HMS-arbeid og trygge arbeidsforhold for ansatte som et eget perspektiv i

strategiske fokusområder i planarbeidet. Hovedfokus er jo å ivareta arkiv, men det bør også utføres en grundig kartlegging av hvordan arbeidsforholdene for arkivansatte i regionen er. Er det tilgang til verneutstyr, får personalet opplæring og oppfølging av bruk av disse ved mottak, rens og ordning? Er risikoanalysene på plass og i hvilken grad tas det fysiske arbeidsmiljøet opp i disse? Støvelastning kan gi langsiktige helseplager og bør forebygges aktivt. Astma- og allergiplager øker i samfunnet og klimaendringer kan innebære økt risiko for at arkiv som avleveres er i dårligere stand. Brukere skal håndtere bare et utvalg dokumenter, mens ansatte håndterer hele arkiv og eksponeres for langt mer støv enn brukerne av arkiv.

Har man kunnskap og utstyr til å imot arkivmateriale som er skadet eller inneholder helsefarlige stoffer? Bevaringsarbeidet innebærer også forsvarlig papirkonservering og arbeidsforhold for arkivansatte.

Foto: Sonja Siltala/TFFK.

10. utfordringer og strategiske fokusområder med tiltak

Strategiske fokusområder i arbeidet med privatarkiv i Troms og Svalbard er utarbeidet for å bidra til en helhetlig samfunnsdokumentasjon fra regionen. Målet er å sikre at privatarkiv som har betydelig kulturell eller samfunnsmessig verdi eller som inneholder rettslig dokumentasjon fra regionen blir tatt vare på, bevart under sikre forhold og gjort tilgjengelige for brukere. Strategiske fokusområder er utarbeidet utfra utfordringene som ble avdekket i kartleggingene og arkivanalysene når det gjelder arkivbestand, magasin, personale og faglig kompetanse.

10.1. utfordringene i privatarkivarbeidet

utfordringene i privatarkivarbeidet i regionen omfatter følgende områder:

- Koordinering og organisering av samarbeid har vært utilstrekkelig hittil
- Mangel på forskriftmessige magasiner / for liten magasinkapasitet
- Mangel på lesesal eller utfordringer med lesesalens standard
- For liten arkivfaglig kompetanse/mangel på spesialkompetanse
- Små og begrensede ressurser til privatarkivarbeid
- Det er bevart et skjevt utvalg av privatarkiver, flere underdokumenterte grupper
- En stor del privatarkiv er utilgjengelig for brukerne

- Mangel på tjeneste for papirkonservering (gjelder hele Nord-Norge)
- Manglende HMS i de fysiske arbeidsforholdene

Det er særlig tre strategiområder som trenger en snarlig løsning: organisering og nye samarbeidsløsninger, magasinsituasjon og arkivfaglig kompetanseheving. Når det gjelder organisering av privatarkivfeltet mangler det en nasjonal arkivstrategi. Privatarkiv i Troms og på Svalbard kan ikke vente på dette eller på ny arkivlov. Det er mange aktører i dag i regionen, og det er viktig med en felles strategi. I mellomtiden må aktørene finne en løsning seg imellom. Aktørene er enige om at privatarkiv er et regionalt ansvar: Det må ikke være for mange aktører, og helst bør det være en sentral, regional aktør som koordinerer og utfører oppgaver på vegne av flere. En sentral aktør utarbeider planverk, og kan knytte sammen de som skal jobbe med arkivmaterialet rundt omkring i fylket.

For at arkivarbeidet skal kunne profesjonaliseres og gjøres bærekraftig trengs fellesløsninger. Dette gjelder magasiner, konservering/sanering av papirarkiv og bevaring av digitalt skapte privatarkiver. Det er en stor mangel på konserveringstjenester i Nord-Norge. En slik tjeneste kunne opprettes og utvikles f.eks. ved UB eller Tromsø museum som allerede har gode muligheter og noe kompetanse til det. Her må man finne en modell for finansiering. Dette bør også synliggjøres for politikere og administrasjon i fylkeskommunen.

Universitetsbiblioteket i Tromsø er den eneste bevaringsinstitusjonen i regionen som har av-trekkskap med hepafilter for å sanere muggsopp og støvet arkivmateriale.

Foto: Haris Kekić/Universitetsbiblioteket i Tromsø.

En samarbeidsmodell kan være en distribuert fellesløsning som sørger for faglig samlingsforvaltning og sikrer oppbevaring av arkivene. Tilgjengeliggjøring og formidling skjer i samarbeid med den enkelte arkiveier, eller i fellesskap med flere/alle parter. På den måten utvikles det et fellesskap omkring kunnskap og bevissthet om privatarkiv, uten at alle institusjoner behøver å bygge opp arkivkompetanse og etablere magasiner samtidig som man får en slag- og bærekraftig enhet. Dette kan øke synlighet til politiske beslutningstakere og bevilgende myndigheter.

I strategiarbeidet er det viktig å ha tiltak som øker systematisk innsamling og tilgjengeliggjøring av privatarkiver. Mangel på primære kilder og vanskeligheter å finne

det rette materiale kan medføre stor hindring i viktig forsknings- og utredningsarbeid. Den nylig avsluttede og viktige arbeidet til Sannhets- og forsoningskommisjon om samer, kvener/norskfinner og skogsfinner er et godt eksempel på hvor nødvendig tilgang til dokumentasjon og informasjon i/om både offentlige og private arkivene er. Det er viktig å sikre en balanse i kildefanget og samle inn arkiver fra underdokumenterte grupper. Disse må også ordnes, katalogiseres og digitaliseres for allmenn bruk slik at de kan benyttes som kilde til kunnskap. Det er særlig viktig å synliggjøre arkivmateriale som kan knyttes til samiske og kvener/norskfinske miljøer.

10.2. Utviklingsplan for strategiske fokusområder i 2024 – 2030

Fokusområde	Regionale tiltak	Ansvar
<p>Bygge opp og utvikle en sterk og kompetent privatarkivtjeneste regionalt</p>	<p>Felles fylkeskommunal privatarkivtjeneste med en koordinatorstilling etableres og oppbygges. Utvikling av fellesløsninger og regionale samarbeidstiltak. Et alternativ er en mulighetsstudie om fremtidige behov og muligheter, samt lokalisering og finansiering av fellesløsninger (depot, formidling, evt. tjeneste for papirkonservering).</p>	<p>Fylkeskommunen finansierer tjenesten og forankrer den i sitt planverk. Arkivinstitusjonene (Arkiv Troms og Statsarkivet i Tromsø) bidrar med kompetanse og evt. lokaler.</p>
	<p>Roller og arbeidsfordeling mellom institusjonene følges opp.</p>	<p>Fylkeskoordinerende ledd</p>
<p>Sette magasinforholdene på dagsorden: Øke og forbedre magasinforholdene og -kapasitet</p>	<p>Dialog for å finne løsning på fellesmagasin/gjennomføre en mulighetsstudie for å se på muligheter og behov.</p>	<p>Fylkeskommune i dialog med Arkiv Troms og Statsarkivet i Tromsø</p>
<p>Heve arkivfaglig kompetanse</p>	<p>Planlegge kompetanseutvikling/lage kompetanseplan.</p>	<p>Fylkeskoordinerende ledd har hovedansvar.</p>
	<p>Bruke personer i nettverket til å kurse hverandre.</p>	
	<p>Være bevisste på at vi sammen besitter mye ulik kompetanse, og dette kan være en kraft.</p>	
<p>Øke stillingsressurser til privatarkivarbeid</p>	<p>Gjøre politisk påvirkningsarbeid på regionalt og lokalt nivå, og gjøre politikere og institusjonenes styrer interessert i arkivene gjennom aktiv utadrettet virksomhet. Det er mange politikere i kommuner som sitter i styret til institusjonene.</p>	<p>Fylkeskoordinerende ledd i samarbeid med institusjonene i det arkivfaglige nettverket</p>

Fokusområde	Regionale tiltak	Ansvar
Sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon gjennom målrettet innsamling	Utarbeide felles innsamlingsstrategier og opprette innsamlingsprosjekter basert på bevarings- og samhandlingsplan.	Koordinerende ledd i samarbeid med den enkelte arkiveieren, eller i fellesskap med institusjonene i det arkivfaglige nettverket
	Være synlige for å få inn ønsket materiale.	
	Opprette pilotprosjekter for digitale arkiver, det trenger ikke være for stort skille mellom papirarkiv og digitale arkiv.	Fylkeskoordinerende ledd i samarbeid med institusjonene i det arkivfaglige nettverket
Øke privatarkivenes tilgjengelighet og synlighet for alle brukere: Øke satsing på formidling og brukertjenester	Søke eksterne midler til ordnings- og digitaliseringsprosjekter i fellesskap.	Koordinerende ledd i samarbeid med den enkelte arkiveieren, eller i fellesskap med institusjonene i det arkivfaglige nettverket
	Utarbeider felles nettressurs (nettsted for arkivfaglige nettverket, digital felleskatalog).	
	Satse på formidling som øker kunnskap om arkiv og arkivarbeid, ikke bare historie	
	Synliggjøre arkivmateriale knyttet til det samiske og kvenske/norskfinske.	
Videreutvikle og styrke samarbeid gjennom samhandlingsplan og det arkivfaglige nettverket	Utvikle en samhandlingsplan som baserer seg på arbeidsdeling og felles forståelse for viktigheten av forsvarlig arkivbevaring	Fylkeskoordinerende ledd i fellesskap med institusjonene i det arkivfaglige nettverket
	Bygge opp det arkivfaglige nettverket	

Fokusområde	Regionale tiltak	Ansvar
	Inkludere institusjonene i et felleskap gjennom et aktivt nettverk.	
	Holde faste dialogmøter, initiere og opprette fellesprosjekter	
	Utarbeide handlingsplan for nettverket.	
Fremme samarbeid og dialog mellom institusjoner i Nord-Norge og Svalbard Utvide kontakter over fylkesgrenser, kanskje også over landegrenser	Foreslå etablering av et samarbeidsforum for privatarkiv i Nord-Norge mellom institusjonene i Nordland, Troms, Finnmark og Svalbard. Faste møter eller/og tidsskrift hvor institusjonene presenterer egne arbeid, veksler erfaringer og drøfter utfordringer i arkivfeltet.	Fylkeskoordinerende ledd i fylkene i samarbeid med de arkivfaglige nettverkene
	Etablere samarbeid med Arkivforbundet	
Fremme trygghet i arkivansattes fysiske arbeidsforhold slik at det tilfredsstiller krav om HMS	Kartlegge arbeidsforholdene for arkivansatte: Er det utført risikoanalyser, er det tilgang til verneutstyr, er det god opplæring og oppfølging i bruk av anbefalt verneutstyr ved mottak, rens og ordning, er det tilstrekkelig kunnskap om dette hos ansatte?	Fylkeskoordinerende ledd har hovedansvar for kartleggingen
	Arrangere kurs og opplæring	

11. Henvisninger

[Arbarks bevaringsplan for arkiv «Å bevare fortida i framtida» 2022](#)

[Arkivlova](#) (Lov av 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv)

[Arkiverkets bevaringsplan 2020](#)

[General Data Protection Regulation](#)

[Håndbok i samlingsforvaltning. Helse, miljø og sikkerhet. Retningslinjer for behandling av materiale med muggsopp.](#)

Lange Vilhelm, Dag Mangset og Øyvind Ødegård (2001): Privatarkiv. Bevaring og Tilgjengeligjøring. Riksarkivaren. Skriftserie 11.

[Meld. St. 7 \(2012-2013\). Arkiv](#)

[Nasjonal strategi for privatarkivarbeidet 2019 – 2023](#)

[NOU: 2019: 9. Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver](#)

[Riksarkivarens retningslinjer for arbeidet med privatarkiver](#)

[Sannhets- og forsoningskommisjonen om sameier, kvener/norskfinner og skogsfinner i juni 2023](#)

12. Vedlegg

Vedleggene finnes bare i digitalform.

1. Bestandsanalyse
2. Samfunnsbeskrivelse
3. Oversikt over magasinforholdene i Troms og Svalbard

